

# Puumalan kunnan talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024-2026



## Sisällysluettelo

TALOUSARVIO JA -SUUNNITELMA .....	3
YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE .....	4
KUNTATALOUDEN TILANNE.....	8
ETELÄ-SAVON TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT .....	16
PUUMALAN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT .....	23
KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE .....	25
TALOUDEN OLETETTU KEHITYS.....	27
TALOUSARVION 2024 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2024–2026 PERUSTELUT .....	29
VUODEN 2024 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJE.....	31
KUNNAN HENKILÖSTÖ .....	33
KUNTASTRATEGIA VUOSILLE 2022-2026.....	34
KUNNAN TAVOITTEET JA TOIMENPITET VUODELLE 2024 .....	37
TALOUSARVIOLASKELMAT .....	42
RAHOITUSLASKELMA.....	44
VEROT .....	45
VALTIONOSUUDET .....	46
LAINA .....	48
KONSERNILAINA.....	49
TALOUSSUUNNITELMA 2024–2026 .....	50
TOIMINTAKULUT VUONNA 2024 .....	51
KÄYTTÖTALOUDEN MENOT JA TULOT VUONNA 2024 .....	52
KÄYTTÖTALOUSOSA .....	53
HALLINTOPALVELUIDEN TOIMIALA .....	53
KESKUSVAALILAUTAKUNTA .....	54
KUNNANVALTUUSTO .....	54
TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	55
KUNNANHALLITUS .....	55
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO.....	56
HALLINTO- TALOUSPALVELUT .....	56
ELINVOIMAPALVELUT .....	57
HYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMIALA.....	58
HYVINVOINTILAUTAKUNTA.....	58
OPETUSPALVELUT .....	59
VARHAISKASVATUSPALVELUT.....	60
NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT.....	61

AIKUISKOULUTUSPALVELUT .....	62
KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT.....	63
TEKNINEN TOIMIALA .....	64
TEKNINEN LAUTAKUNTA .....	64
YHDYSKUNTAPALVELUT.....	64
PELASTUSPALVELUT .....	65
KIIINTEISTÖPALVELUT .....	65
YMPÄRISTÖVALVONTA .....	66
KAAVOITUS- JA TONTTIPALVELUT .....	67
ASUMISPALVELUT .....	68
RUOKAHUOLTO- JA PUHTAANAPIDON PALVELUT.....	69
INVESTOINNIT .....	70
POISTOSUUNNITELMA.....	76

## TALOUSARVIO JA-SUUNNITELMA

Kuntalain (410/2015, 110 §) mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

## YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE

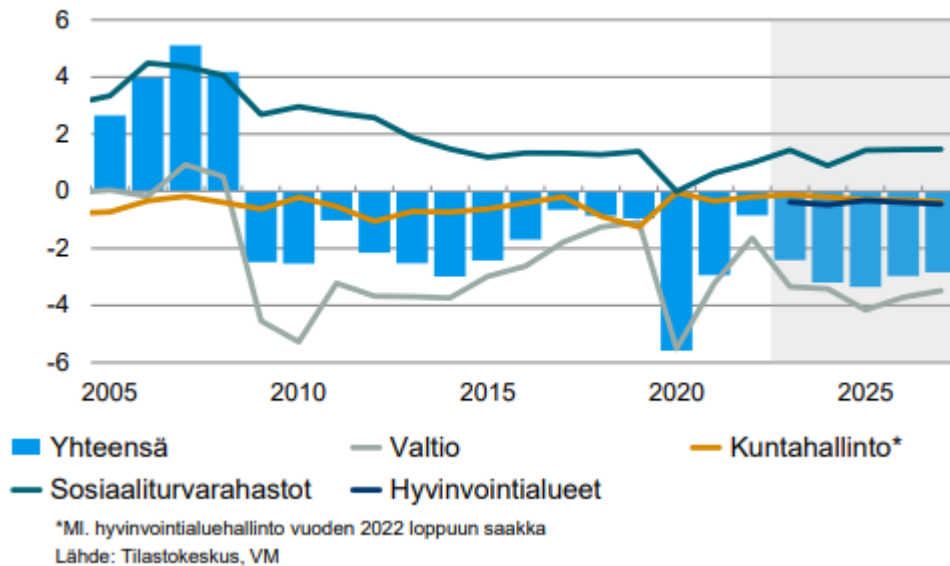
Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous ei kasva vuonna 2023 edellisvuoteen verrattuna. Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Ministeriö arvioi, että vuonna 2024 hintojen nousu on kotitalouksen tulojen kasvua hitaampaa ja korkojen nousu on ohi. Euroopan keskuspankin odotetaan alentavan ohjauskorkojaan vuoden 2024 kolmannella neljänneksellä. Markkinakorkojen voi odottaa alkavan alentua jo aiemmin. Korot jäävät selvästi korkeammalle kuin mihin on totuttu viime vuosina. Silti korkojen alentuminen helpottaa asunovelallisia vähitellen ja tukee investointeja.

Kysynnän odotetaan piristyvän niin Suomessa kuin maailmantaloudessa vuonna 2024, kun korkojen nousu pysähtyy, hintojen nousu hidastuu alle palkankorotusten, ja kotitalouksien ostovoima kääntyy kasvuun. Kotitalouksien ostovoiman kohentuminen lisää kulutusta ja BKT kasvaa 1,2 prosenttia. Talouskasvua heikentää kuitenkin edelleen rakentamisen heikko tilanne. Investointinäkymät ovat kuitenkin muuten valoisat, erityisesti tuulivoimainvestointisuunnitelmia on erittäin paljon. Vuonna 2025 kasvu nopeutuu 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvu lisäksi investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Työllisyys notkahtaa vuonna 2023, mutta kasvaa taas ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysaste on 74,3 prosenttia ja työttömyysaste 7 prosenttia.

Julkisyhteisöjen alijäämä on 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja ministeriö arvioi, että hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta kasvaa yli kolmen prosentin vuosina 2024 ja 2025. Julkisyhteisöjen alijäämä supistuu hieman ennustejakson loppua kohden, kun talouskasvu kiihtyy ja hallituksen toimet alkavat purra. Alasektoreista suurinta alijäämää tekee valtionhallinto, jossa ei ole odotettavissa merkittävää kohenemista koko ennustejaksolla. Lisäksi ilman hyvinvointialueiden tai kuntien omia toimia paikallishallinnon alijäämä kasvaa ennustejakson loppua kohti. Sosiaaliturvarahastot ovat ylijäämäisiä.

Sopeutustoimista huolimatta julkinen velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin.

## Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %



### Kuntien tilannekuva

Kansantalouden tilinpidon mukaan paikallishallinnon alijäämä suhteessa BKT:hen pieneni viime vuonna 0,2 prosenttiin. Myös vuosi 2023 näyttää kuntahallinnossa kohtuullisen hyvältä, mutta sote-uudistuksen vuoksi siihen liittyy edelleen epävarmuutta. Käänteeseen on kuitenkin edessä alkuvuoden suotuisan tulokehityksen hiipuessa. Kuntahallinnossa paineita aiheuttaa etenkin kustannusten nopea nousu, sillä henkilöstökulut muodostavat kuntahallinnon suurimman kuluosan ja vuoden 2023 sopimuskorotukset kertaerineen nostivat palkkoja tavallista enemmän.

Kuntahallinnon kuluosuudet kasvavat vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Kunta-alan sopimuskorotukset nostavat henkilöstökustannuksia n. 3 prosenttia vuonna 2024. Sopimuskorotusten kasvu jää vuonna 2024 vuotta 2023 huomattavasti maltillisemmalle tasolle kunta-alan henkilöstölle vuonna 2023 maksettujen kertaerien poistumisen vuoksi. Henkilöstökustannusten kasvua hillitsee ensi vuonna työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen, jonka vaikutus ulottuu myös verotuloihin positiivisesti. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokasvun oletetaan olevan talouden yleistä ansiokasvusta hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämissuunnitelman vuoksi. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027.

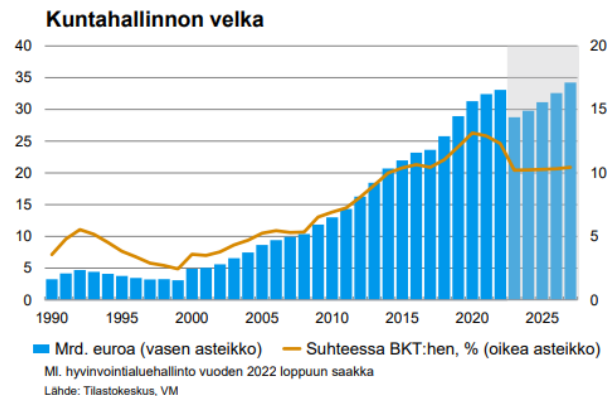
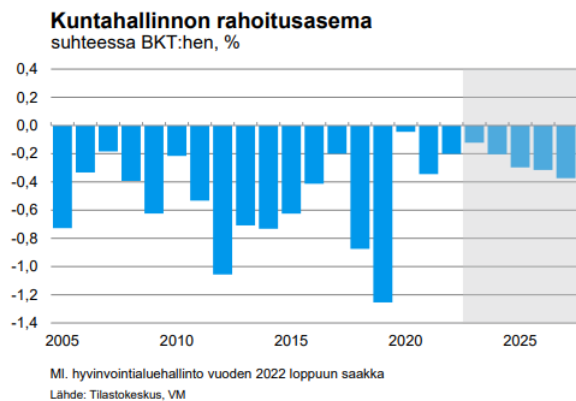
Kokonaisuudessaan mittaviin julkisen talouden sopeutustoimiin tähtäävän hallitusohjelman vaikutuksia kuntahallintoon voidaan pitää toistaiseksi varsin maltillisina.

Hallituksen päätösten merkittävimmät suoraan kuntiin vaikuttavat toimenpiteet kohdistuvat mm. perusopetuksen vahvistamiseen ja tasa-arvon edistämiseen opetuksessa. Lisäksi hallituksen päätös

kiinteistöveron alarajan korotuksesta lisää kuntien verotuloja n. 108 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen. Suurin hallituksen suoraan kuntiin kohdistama leikkaus on valtionosuuksien yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024-2027, jonka vaikutus kumuloituu vuoteen 2027 mennessä 111 milj. euroon. Kehitysarviossa ei ole oletettu, että kunnat sopeuttaisivat menojaan välittömästi indeksileikkauksen seurauksena. Valtionosuuksia laskee indeksijarrun lisäksi myös sote-siirtolaskelmien tarkentuminen, jonka vaikutus täsmäytetään valtionosuuksien kautta vuodesta 2024 alkaen. Lisäksi kuluvan vuoden osalta hyvinvointialueille siirtyneiden tulojen ja menojen välinen epätasapaino leikataan kuntien valtionosuuksista vuosina 2024 ja 2025.

Kuntahallinnon investointipaineiden arvioidaan pysyvän mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Investointiympäristön epävarmat näkymät ja nousut korkotaso voivat kuitenkin lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Investointien oletetaan palaavan normaalille kasvu-uralleen vuoden 2023 jälkeen.

Kuntahallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan lähellä tasapainoa kuluvana vuonna, mutta alijäämä alkaa kasvaa jo ensi vuonna menojen kasvaessa tuloja nopeammin. Kuntahallinnon alijäämä kasvaa 0,4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen kehyskauden lopulla, mikä merkitsee sopeutuspainetta kunnille tuleville vuosille. Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa, mutta velkasuhde kasvaa vain hieman vuosina 2024-2027.



Taulukko 19. Kuntahallinto<sup>1</sup>

	2020	2021	2022	2023**	2024**	2025**
	miljardia euroa					
Verotulot ja sosiaaliturvamaksut	24,6	25,8	26,6	13,3	13,8	14,2
siitä kunnallisvero	20,5	20,8	21,8	9,1	9,6	9,9
yhteisövero	2,2	3,0	2,8	1,9	1,9	1,9
kiinteistövero	2,0	2,0	2,0	2,2	2,3	2,4
Myynti- ja maksutulot	10,7	11,4	12,3	9,6	9,8	9,9
Tulonsiirrot valtionhallinnolta	17,7	17,6	18,3	8,0	7,7	8,7
Muut tulot	1,7	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7
<b>Kokonaistulot</b>	<b>54,6</b>	<b>56,5</b>	<b>58,9</b>	<b>32,5</b>	<b>33,0</b>	<b>34,5</b>
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	40,7	43,5	45,3	24,6	25,0	25,9
Sosiaaliavustukset ja luontoismuotoiset etuudet	5,3	5,6	5,9	0,7	0,8	1,1
Muut tulonsiirrot	1,9	1,9	1,8	1,6	1,6	2,1
Omaisuusmenot	0,1	0,1	0,2	0,4	0,5	0,5
Pääoman bruttomuodostus	7,0	6,4	6,5	5,5	5,7	6,0
Muut menot	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
<b>Kokonaismenot</b>	<b>54,7</b>	<b>57,4</b>	<b>59,5</b>	<b>32,9</b>	<b>33,6</b>	<b>35,4</b>
Kulutusmenot	38,8	41,6	43,2	20,6	21,2	22,4
<b>Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)</b>	<b>-0,1</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,5</b>	<b>-0,3</b>	<b>-0,6</b>	<b>-0,9</b>
Perusjäämä <sup>2</sup>	0,0	-0,7	-0,4	0,1	-0,1	-0,4

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan pl. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi

<sup>2</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

Lähde: [Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus, syksy 2023](#)



## KUNTATALOUDEN TILANNE

Vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella kuntien vuosikate heikkeni noin 350 milj. euroa vuodesta 2021, jolloin vuosikate oli erityisen vahva. Kuntien vuoden 2022 vuosikate asukaskohtaisesti tarkasteltuna (622 euroa/as.) oli laskusta huolimatta yhä kolmanneksi korkein nykyisessä kirjanpitojärjestelmässä.

Vuosikate oli parin edellisvuoden tapaan selvästi yli poistotason ja myös nettoinvestointien. Vaikka toimintakate heikkeni yli 2,3 mrd. euroa, verorahoituksen hyvä kasvu piti vuosikatteen varsin vahvana. Toimintakate heikkeni, koska toimintakuluissa oli selvää kasvua ja toimintatuotot vähenivät muun muassa koronatukien vähenemisen seurauksena. Kuntien tilikauden tulos oli kuitenkin selvästi positiivinen; 1,16 mrd. euroa. Tilikausi oli negatiivinen 89 kunnassa, kun vuonna 2021 tulos oli negatiivinen 60 kunnassa.

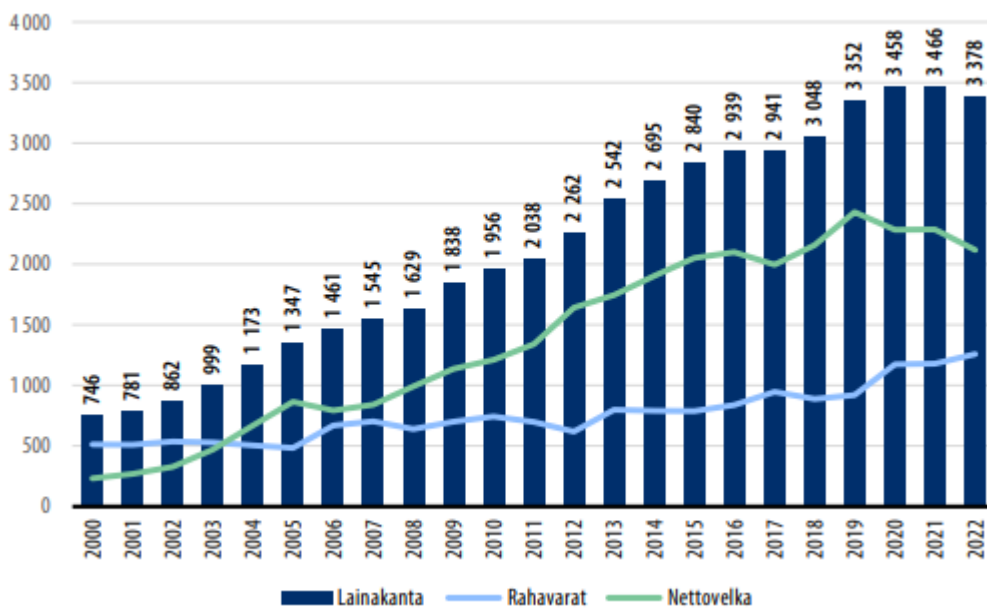
Kuntien yhteenlaskettu taseen kertynyt ylijäämä kasvoi lähes 15 mrd. euroon. Samanaikaisesti 18 kunnalla oli taseessa kertynyttä alijäämää. Alijäämäisten kuntien määrä kasvoi neljällä vuodesta 2021.

	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	Muutos mrd. € 2021–2022a	Muutos % 2021–2022a
Toimintatuotot, sis. valm. omaan käyt.	7,81	7,55	7,21	8,35	8,10	-0,25	-3,0
Toimintakulut	36,91	37,90	38,43	40,64	42,49	1,85	4,6
Toimintakate	-29,10	-30,36	-31,22	-32,28	-34,39	2,11	6,5
Verotulot	22,32	22,91	23,83	25,42	26,77	1,35	5,3
Käyttötal. valtionosuudet	8,46	8,64	11,01	10,08	10,74	0,66	6,5
Verorahoitus yht.	30,78	31,55	34,83	35,50	37,51	2,01	5,7
Rahoituserät, netto	0,39	0,55	0,46	0,57	0,34	-0,23	-40,4
Vuosikate	2,07	1,75	4,07	3,79	3,44	-0,35	-9,2
Poistot ja arvonalentumiset	2,19	2,31	2,40	2,41	2,45	0,04	1,7
Vuosikate - poistot	-0,13	-0,56	1,68	1,38	0,99	-0,39	
Tilikauden tulos	-0,11	-0,16	1,76	1,49	1,16	-0,33	-22,1
Nettoinvestoinnit	-2,78	-2,73	-3,32	-2,88	-2,09	-0,79	-27,4
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-0,72	-0,99	0,75	0,91	1,35	0,44	
Lainakanta	16,73	18,42	19,03	19,13	18,69	-0,44	-2,3
Rahavarat	4,88	5,06	6,45	6,50	6,97	0,47	7,2
Taseen kertynyt ali-/ylijäämä	11,26	11,09	12,58	13,86	14,92	1,06	7,6
Veroprosentti, painotettu	19,87	19,90	19,96	20,02	20,01		-0,01 %-yks.

Kuva 1. Kuntien talouden muutos vuosina 2018 – 2022, mrd. euroa ja prosenttia

Kuntien valtionosuudet kasvoivat noin 660 milj. eurolla eli 6,5 prosenttia. Tämä johtui muun muassa hallitusohjelman mukaisten tehtävien laajennuksista, valtionosuuksien tason korotuksesta ja indeksitarkistuksesta. Kuntien verotulot kasvoivat yli 5 prosenttia.

Kuntien lainakanta väheni ensimmäistä kertaa koko 2000-luvun aikana, noin 410 milj. eurolla eli -2,1 prosenttia vuodesta 2021 (kuvio 3). Lainakanta laski noin 18,69 mrd. euroon eli 3 383 euroon/asukas. Erot kuntien välillä ovat suuret: Enonkoskella, Hirvensalmella ja Kauniaisissa kunnalla ei ollut vuonna 2022 lainkaan lainaa, kun taas Lestijärvellä sitä oli noin 16 496 euroa/asukas.



Kuva 2. Kuntien lainakanta ja rahavarat sekä nettovelka 2000-2022, euroa / asukas

Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä nousi 13:een, kun edellisvuonna määrä oli 8 ja vuonna 2020 vain kaksi. Negatiivisten vuosikatteen kuntien joukosta 11 on alle 6 000 asukkaan ja kaikki 13 alle 10 000 asukkaan kuntia. Negatiivisen vuosikatteen kunnat ovat pääsääntöisesti nopeasti väestöään menettäviä kuntia.

Vuoden 2022 tilinpäätösten perusteella kahdella kunnalla on taseessa yhä aiemmilta vuosilta taseeseen kertynyttä alijäämää, jotka olisi tullut kattaa vuoden 2022 loppuun mennessä.

### Maan hallituksen kuntataloutta koskevat linjaukset

Petteri Orpon hallitus asettaa ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassaan tavoitteeksi, että kansantalouden tilinpidon mukainen kuntahallinnon rahoitusasema on lähellä tasapainoa vuonna 2027. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuntatalouden tilanteen kohenemista, sillä julkisen talouden painelaskelman perusteella kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on -0,4 % vuonna 2027.

Hallitusohjelman mukaan valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille.

Peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin sekä uusiin tehtäviin osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus. Valtion rahoitusvastuun täysimääräinen toteutuminen edellyttää myös sitä, että uusien tai laajentuvien tehtävien ja velvoitteiden vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan realistisesti. Huomiota tulee kiinnittää myös tehtävä- ja velvoitemuutosten henkilöstövaikutuksiin, koska kunta-alan palkansaajien eläköityminen on voimakasta ja työvoimatilanne vaihtelee paljon niin toimialoittain kuin alueittain.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä väestön ikääntymisestä aiheutuva merkittävä menojen kasvupaine poistui kuntataloudesta. Kuntataloudessa vallitsee kuitenkin edelleen tulojen ja menojen välillä rakenteellinen epätasapaino, joka uhkaa syventyä lähivuosina ilman uusia toimenpiteitä. Kunnilla on tehtäväkentän supistuttua aiempaa vähemmän mahdollisuuksia menosopeutukseen, joten sopeutus paine kohdistuu aiempaa enemmän veroprosenttien korotukseen. Kuntien välinen eriytyminen näkyy entistä enemmän myös kuntakentän näkymien ja tulevaisuudenhaasteiden eriytymisenä. Lapsi- ja nuorisoikäluokkien pienenemisen myötä tarvittaneen entistä enemmän kuntien välistä yhteistyötä koulutuspalvelujen järjestämisessä. Myös osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttää uusia palveluiden järjestämistapoja. Näiden kehityssuuntien ja heikkenevien talousnäkymien myötä investointien tarkan tarveharkinnan tärkeys korostuu.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan **kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote- ja TE-uudistusten jälkeistä tilannetta**. Uudistuksen lähtökohdaksi otetaan tavoite varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytyksiä investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia. **Tavoitteena on, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle kevädistuntokaudella 2025 ja uusi lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2026**. Kuntien toimintaedellytysten vahvistamiseksi hallitus käynnistää ohjelman, jonka tavoitteena on karsia kuntien toiminnan ja tehtävien mitoitusta ja toteutustapojen yksityiskohtaista sääntelyä.

### **Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen**

Veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan nettomääräisesti kunnille. Yhteisöveron osalta kompensoinnit toteutetaan verojärjestelmän sisällä jako-osuuksia muuttamalla. Ansiotuloveroperusteiden muutosten kompensoinnit toteutetaan erillisen määrärahamomentin kautta.

	2024	2025	2026	2027
Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus	-29	-36	-33	-33
Työtulovähennyksen kasvattaminen pieni- ja keskituloisia painottaen	-4	-7	-7	-9
Työtulovähennyksen lapsikorotuksen käyttöönotto		-4		
Työtulovähennyksen ikään perustuvan korotuksen uudelleenkohdentaminen	2			
Nostetaan matkakuluvähennyksen omavastuuta 900 euroon	9			
Jatketaan kotitalousvähennyskokeilua vuodella	-1	1		
Korotetaan maatalouden tasausvaraus 25 000 euroon	-3			2
Maatalouden vuokratulojen verotuskohtelun yhtenäistäminen	-13			
Kaivosmineraaliveron korotus				3
Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus	108			

Kuva 3. Keskeisten veroperustemuutosten vaikutus kuntien verotuottoon vuositasolla, milj. euroa

### Kuntien valtionavut

Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,1 mrd. euroa vuonna 2024. Laskennalliset valtionosuudet ovat n. 3,7 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,9 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,6 mrd. euroa. Kehyskauden lopussa vuonna 2027 valtionavut ovat noin 6,2 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 4,6 mrd. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korottaa kehyskaudella vuonna 2025 TE-palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille ja siihen liittyvä kuntien työttömyysturvan rahoitusosuuden kasvattaminen. Peruspalvelujen valtionosuuden tasoa puolestaan alentaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen liittyvien kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten tarkistus sekä hallitusohjelman mukainen indeksisäästö. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet alenevat reaalisesti hieman kehyskaudella johtuen oppilas- ja opiskelijamäärien alenemisesta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy niin kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä kuin vähentäviä toimenpiteitä. Uusiin ja laajeneviin valtionosuustehtäviin osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Hallitusohjelman toimenpiteistä osa täsmentyy jatkovalmistelussa, esimerkiksi perusopetuksen vahvistamiseen osoitettava lisäys ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin osoitettavan leikkauksen kohdentaminen.

## Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen vuoden 2024 talousarviossa

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2024 on hieman vahvistava vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys.

Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus vahvistaa kuntataloutta. Hallitusohjelmassa kunnille ei osoiteta uusia tehtäviä tai velvoitteita vuonna 2024.

Sosiaaliturvaetuksien indeksijäädytykset ja säästöt vähentävät myös kuntien menoja. Toisaalta niiden arvioidaan vähentävän kuntien verotuloja ja lisäävän toimeentulotuen tarvetta. Alla olevan taulukon luvuissa ei ole otettu huomioon sitä, että toimien arvioidaan lisäävän työllisyyttä, mikä puolestaan lisäisi kuntien verotuloja.

Alla olevassa taulukossa ei ole otettu huomioon työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen alentamista, jonka arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja ja vähentävän kunta-työnantajien maksurasitusta yhteensä n. 300 milj. eurolla vuonna 2024.

	Vaikutus tuloihin	Vaikutus menoihin	Netto- vaikutus
Verotulot*	106	0	106
VM**	-22	0	-22
OKM	55	55	0
LVM	-14	-14	0
TEM	33	33	0
STM***	-24	-41	17
YM	-20	-20	0
Muut	0	0	0
<b>Yhteensä</b>	<b>115</b>	<b>14</b>	<b>101</b>

\* Ilman verotulomenetyksen kompensatiota

\*\* Sisältäen verotulomenetyksen kompensatiot

\*\*\* Sisältäen etuusmuutokset verotuottovaikutuksineen

Kuva 4. Pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen, milj. euroa, muutos 2023-2024.

## Kuntatalouden kehitysarvio

Vaikka vuoden 2022 tilinpäätös olikin tilinpäätösarvioita parempi, on vuosien 2024–2027 kuntatalouden lukuja tarkistettu painelaskelmassa alaspäin. Vuosi 2023 näyttää kuntataloudessa edelleen vahvalta, mutta sote-uudistuksen vuoksi siihen liittyy edelleen huomattavaa epävarmuutta. Käännös heikompaan on kuitenkin edessä, kun alkuvuoden suotuisa tulokehitys hiipuu talouskasvun vaimentuessa ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret verohännät poistuvat. Kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden

tilinpäätösennusteet indikoivat merkittävää toimintakateen heikkenemistä vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna. Kuntataloudessa paineita aiheuttaa etenkin kustannusten nopea nousu, sillä vuoden 2023 sopimuskorotukset nostavat palkkoja 4,85 prosenttia ja inflaatio on pitkittynyt. Kiihtyneen inflaation täysimääräiset vaikutukset näkyvät kuntapuolella osin viiveellä pitkien ostopalvelusopimusten vuoksi.

Kuntatalouden toimintamenot kasvavat painelaskelmassa vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pientymisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Tuloksen muodostuminen	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<b>1. Toimintakate</b>	<b>-33,7</b>	<b>-13,2</b>	<b>-13,5</b>	<b>-14,8</b>	<b>-15,4</b>	<b>-16,0</b>
2. Verotulot	26,9	14,6	13,9	14,2	14,7	15,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,8	3,7	3,4	4,3	4,5	4,6
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
<b>5. Vuosikate</b>	<b>4,3</b>	<b>5,3</b>	<b>3,8</b>	<b>3,7</b>	<b>3,8</b>	<b>3,9</b>
6. Poistot	-3,2	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<b>8. Tilikauden tulos</b>	<b>1,3</b>	<b>2,4</b>	<b>0,9</b>	<b>0,7</b>	<b>0,7</b>	<b>0,7</b>
<b>Rahoitus</b>						
<b>9. Vuosikate</b>	<b>4,3</b>	<b>5,3</b>	<b>3,8</b>	<b>3,7</b>	<b>3,8</b>	<b>3,9</b>
10. Satunnaiset erät	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
<b>12. Tulorahoitus, netto</b>	<b>3,5</b>	<b>4,7</b>	<b>3,2</b>	<b>3,1</b>	<b>3,2</b>	<b>3,3</b>
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,9	-4,9	-5,1	-5,3	-5,5	-5,7
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	2,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-3,7	-3,9	-4,1	-4,3	-4,5	-4,7
<b>16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)</b>	<b>-0,2</b>	<b>0,8</b>	<b>-0,9</b>	<b>-1,2</b>	<b>-1,3</b>	<b>-1,4</b>
17. Lainakanta	24,7	19,0	19,9	21,2	22,6	24,2
18. Kassavarat	8,8	8,7	8,8	9,0	9,1	9,2
19. Nettovelka (lainat – kassavarat)	15,9	10,3	11,1	12,3	13,5	14,9

Kuva 5. Kuntatalouden kehitys vuoteen 2027 kuntien kirjanpidon mukaan, mrd. euroa

Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen palvelutarpeen lasku haastaa kuntia, joissa lapsi- ja nuorisoikäluokat pienenevät, toiminnan sekä palveluverkon sopeuttamiseen. Kehitysarviossa palvelutarpeen laskua on hieman loivennettu, sillä monissa kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset.

Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027. Kuntatalouden suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat noin 3 prosenttia vuonna 2024. Sopimuskorotusten kasvu jää vuonna 2024 vuotta 2023 huomattavasti maltillisemmalle tasolle kunta-alan henkilöstölle vuonna 2023 maksettujen kertaerien poistumisen vuoksi. Henkilöstökustannusten kasvua hillitsee vuonna 2024 työttömyysvakuutusmaksun alentaminen. Maksu laskee keskimäärin noin 0,9 prosenttiyksikköä kunta-alalla. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi.

Työikäisen väestön määrän väheneminen ja työvoiman saatavuusongelmat koskettavat myös kunta-alaa, jossa eläköityminen on voimakasta. Osaajapulaa on muun muassa sivistystoimessa sekä teknisessä toimessa. Osaajapula saattaa vaikeuttaa palvelujen järjestämistä ja hankkeiden toteuttamista, mutta se voi myös johtaa tilanteeseen, jossa palvelujen tuottaminen kohtuullisin kustannuksin on entistä vaikeampaa useissa kunnissa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman suorat kuntatalousvaikutukset sekä kasvattavat että vähentävät kuntatalouden menoja ja tuloja. Kokonaisuudessaan mittaviin julkisen talouden sopeutustoimiin tähtäävän hallitusohjelman kuntatalousvaikutuksia voidaan pitää toistaiseksi varsin maltillisina. On kuitenkin huomioitava, ettei kuntatalouden kehitysarviossa ole vielä mukana täsmentymättömiä hallitusohjelman toimia.

Hallituksen päätösten merkittävimmät suoraan kuntatalouteen vaikuttavat panostukset kohdistuvat muun muassa perusopetuksen vahvistamiseen (yht. 323 milj. 2025–2027) ja tasa-arvon edistämiseen esi- ja perusopetuksessa (yht. 152 milj. 2024–2027). Vaikka nämä panostukset lisäävät kuntatalouden rahoitusta, kasvattavat ne myös menoja vastaavasti. Koulutuksen toimialalle kohdistuu kuntataloudessa kuitenkin myös leikkauksia, sillä sopeutustoimia on kohdistettu esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin.

Yksi suurimmista hallituksen kuntatalouteen suoraan kohdistamista leikkauksista on valtionosuuksien yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027, jonka seurauksena valtionosuudet pienenevät 24 milj. euroa vuonna 2024, 48 milj. euroa vuonna 2025, 79 milj. euroa vuonna 2026 ja 111 milj. euroa vuonna 2027. Kehitysarviossa ei ole oletettu, että kunnat sopeuttaisivat menojaan välittömästi indeksileikkauksen seurauksena.

Toisaalta indeksijarrun aiheuttamia tulojen pienenemistä kompensoi yleisen maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus, jonka arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja noin 108 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen.

Kehitysarvioon sisällytetyt hallituksen päätökset lisäävät kuntien tuloja menoja enemmän hallituskauden alkuvuosina, mutta niiden nettovaikutus on vuoden 2027 tasolla likimain kustannusneutraali valtionosuuksiin kohdistettavan indeksijarrun kumuloitumisen seurauksena. Päätettyjen toimien nettovaikutukset kohdistuvat kuitenkin erisuuruuksina eri kuntiin.

Vuonna 2025 työ- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle. Muutos laajentaa kuntien tehtäväkenttää ja kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja vajaalla 900 milj. eurolla vuonna 2025. Uudistuksen myötä kuntien henkilöstömäärä kasvaa noin neljällä tuhannella henkilötyövuodella, mikä näkyy vuonna 2025 etenkin henkilöstömenojen voimakkaana kasvuna. Uudistus laajentaa kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuskien rahoituksesta, mikä puolestaan heijastuu vuonna 2025 avustusmenojen tason

muutokseen. Uudistuksen seurauksena työllisyyskehityksellä on jatkossa entistä suurempi vaikutus kunnan talouteen. Uusiin avustusmenoihin vaikuttaa etenkin työttömyyden kehitys, jonka on ennustettu asettuvan noin 6,4 prosenttiin vuosina 2025–2027, sekä muutokset työttömyysetuuksien tasoa määrittävässä kansaneläkeindeksissä. Hallitus on päättänyt muun muassa sosiaalietuuksiin, kuten työmarkkinatukeen, lastenhoidon tukiin ja peruspäivärahaan, liittyvästä indeksijäädytyksestä vuosina 2024–2027.

Kunnilla on merkittäviä investointitarpeita muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Investointiympäristön epävarmat näkymät ja noussut korkotaso voivat kuitenkin lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen.

Julkisten opetusrakennusten ja kokoontumisrakennusten rakennusluvut ovat kääntyneet laskuun koko maan tasolla tarkasteltuna. Investointien oletetaan palaavan normaalille kasvu-uralleen vuoden 2023 jälkeen ja niiden osuus bruttokansantuotteesta on pidetty painelaskelmassa vakiona tarkastelujakson loppuvuosina.

Toimintatulot kasvavat painelaskelmassa keskimäärin 1,4 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027. Toimintatuloennusteessa ei ole ennakoitu, miten kuntien hyvinvointialueille vuokraamien sote-kiinteistöjen pakkovuokra-ajan päättyminen vuonna 2026 vaikuttaa kuntien saamiin vuokratuloihin.

Verotulot laskevat 5,0 prosenttia vuonna 2024, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Verotulojen laskua hidastaa työttömyysvakuutusmaksun aleneminen, mikä kasvattaa kuntien verotuloja 85 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen.

Tämän jälkeen kuntien verotulojen kehitys normalisoituu keskimäärin 3,2 prosentin vuotuisen kasvuun vuosina 2025–2027.

Kuntien valtionosuudet laskevat 9,0 prosenttia vuonna 2024. Kuntien valtionosuuksia pienennetään sote-siirtolaskelman tarkentumisen seurauksena. Lisäksi hallituksen valtionosuuksiin kohdistama yhden prosenttiyksikön indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kehitystä. Kuntien valtionosuuksien kasvu jää tarkasteluvuosina varsin maltilliseksi lukuun ottamatta vuotta 2025, josta alkaen kuntien valtionosuuksissa huomioidaan kunnille siirtyvät vastuut TE-palvelutehtävien ja työttömyysetuuksien rahoituksesta.

Kuntatalouden keskeiset tunnusluvut, kuten tilikauden tulos ja toiminnan ja investointien rahavirta ovat vuonna 2023 vahvoja, mikä johtuu pitkälti sote-uudistukseen liittyvistä verohännistä. Kun vielä vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti tilittyvät verotulot poistuvat, jää kuntatalouden menojen ja tulojen välille kasvavaa epätasapainoa. Painelaskelman perusteella vuosikateet riittävät kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina, mutta nettoinvestointeihin ne eivät riitä.

Tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee kuntataloudessa sopeutuspaineita tuleville vuosille. Sopeutus voidaan tehdä menoja vähentämällä, tuloja lisäämällä tai näiden yhdistelmällä. Palveluverkon ennakoiva suunnittelun ja investointien tarveharkinnan tärkeys korostuvat. Ongelmat osaavan työvoiman saatavuudessa, kaupungistuminen, syntyvyyden pienentyminen sekä vihreä siirtymä edellyttävät uusia palveluiden järjestämistapoja, joissa yhteistyö korostuu.

Vuonna 2023 kuntatalouden lainoista siirtyi yli 5 mrd. euroa pois sote-uudistuksen myötä.

Kuntatalouden lainakanta jatkaa kasvuaan vuosina 2024–2027, mutta kasvuvauhti hidastuu viime vuosikymmenen keskimääräiseen kasvuvauhtiin verrattuna. Kuntatalouden lainakanta kasvaa tarkastelujakson lopulla 24,2 mrd. euroon.

Lähde: [Kuntatalousohjelma vuosille 2024–2027](#). Valtiovarainministeriö 2023.



## ETELÄ-SAVON TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT

### Väestönmuutosten tiedot

Tilastokeskuksen väestönmuutosten ennakkotietojen mukaan Etelä-Savon ennakkoväkiluku oli syyskuun lopussa 130 017. Väkiluku väheni Etelä-Savossa tammi-syyskuun 2023 aikana 434 henkilön verran (-0,33 prosenttia). Edellisenä vuonna tammi-lokakuussa väkiluku väheni 921 henkilön verran.

Väkiluku kasvoi ennakkotietojen mukaan tammi-lokakuussa 2023 kuudessa maakunnassa, eniten Uudellamaalla (+ 12 187), Pirkanmaalla (+6 265) ja Varsinais-Suomessa (+4 515). Väkiluku väheni eniten Satakunnassa (-630). Kymenlaaksossa (-563) ja Etelä-Savossa (-434). Väkilukuun suhteutettuna suurimmat väestötappiot olivat Kainuussa (-0,51 prosenttia). Kymenlaaksossa (-0,35 prosenttia) ja Etelä-Savossa (-0,33 prosenttia väkiluvusta).

Kuntien välisestä muutosta ja siirtolaisuudesta muodostuva kokonaisnettomuutto oli Etelä-Savossa vuoden 2023 tammi-syyskuussa yhteensä 577 henkilön verran positiivinen, kun edellisenä vuonna vastaavaan aikaan kokonaisnettomuutto oli 308 henkilön verran positiivinen. Tämän vuoden luku on myös korkeampi kuin seurantajakson aikana 2011–2023 aiempina lokakuuna.

Kumulatiivinen, eli koko vuoden yhteenlaskettu muuttoliike on ollut positiivinen tämän vuoden lisäksi myös kahtena edellisenä vuotena koko vuoden ajan, vaikkakin muutamana yksittäisenä kuukautena tuli muuttotappiota. Sitä aiempina lähivuosina kumulatiivinen muuttoliike on muuttunut negatiiviseksi viimeistään lokakuussa. Kokonaisnettomuutto oli tammi-lokakuussa 2023 positiivinen kaikissa Etelä-Savon seutukunnissa; Mikkelin seutukunnassa +319, Savonlinnan seutukunnassa +153 ja Pieksämäen seutukunnassa +105. Kokonaisnettomuutto oli positiivinen myös suurimmassa osassa kunnista Etelä-Savossa, eniten Mikkelissä (+294), Savonlinnassa (+107), Pieksämäellä (+97) sekä Kangasniemellä (+40) ja Rantasalmella (+40).

### Väestömuutosten ennakkotietoja Etelä-Savossa 1.1. - 31.10.2023

	Luonnollinen väestönmuutos			Muuttoliike										Väkiluku ENNAKKO 31.10.2023		
	Väkiluku vuodenvaihte 2022/2023	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(H)	(I)	(J)	(K)	(L)			
		Elävänä syntyneet	Kuolleet	SYNTYNEIDEN JA KUOLLEIDEN EROTUS (A-B = C)	Kuntaan	Kunnasta	Kuntien välinen nettomuutto (DE = F)	Maa-hannuutto	Maa-tamuutto	Nettosirtolaisuus (G+H = I)	KOKONAISET NETTOMUUTTO (F+I = J)	Väestönlisäys 1.1.-31.10.2023 (C+J = K)	Väkiluvun korjaus	KOKONAISET MUUTOS 1.1.-31.10.2023 (K+L)	Kokonaismuutos, % 1.1.-31.10.2023	
<b>MIKKELIN SEUTUKUNTA</b>	68 496	336	801	-465	2 173	2 422	-249	635	67	568	319	-146	-6	-152	-0,2	68 344
Hirvensalmi	2 091	7	20	-13	72	120	-48	22	1	21	-27	-40	4	-36	-1,7	2 055
Kangasniemi	5 154	22	82	-60	163	174	-11	52	1	51	40	-20	-1	-21	-0,4	5 133
Mikkeli	51 980	276	567	-291	1 637	1 772	-135	478	49	429	294	3	-8	-5	0,0	51 975
Mäntyharju	5 564	17	85	-68	186	221	-35	51	3	48	13	-55	-1	-56	-1,0	5 508
Pertunmaa	1 600	6	19	-13	50	70	-20	12	0	12	-8	-21	0	-21	-1,3	1 579
Puumala	2 107	8	28	-20	65	65	0	20	13	7	7	-13	0	-13	-0,6	2 094
<b>SAVONLINNAN SEUTUKUNTA</b>	39 109	154	508	-354	1 249	1 360	-111	282	18	264	153	-201	2	-199	-0,5	38 910
Enonkoski	1 341	5	19	-14	49	74	-25	8	1	7	-18	-32	0	-32	-2,4	1 309
Rantasalmi	3 308	13	48	-35	90	104	-14	54	0	54	40	5	-1	4	0,1	3 312
Savonlinna	32 085	126	401	-275	1 025	1 097	-72	196	17	179	107	-168	4	-164	-0,5	31 921
Sulkava	2 375	10	40	-30	85	85	0	24	0	24	24	-6	-1	-7	-0,3	2 368
<b>PIEKSEMÄEN SEUTUKUNTA</b>	22 846	101	288	-187	599	736	-137	246	4	242	105	-82	-1	-83	-0,4	22 763
Juva	5 769	26	84	-58	148	188	-40	48	0	48	8	-50	1	-49	-0,8	5 720
Pieksämäki	17 077	75	204	-129	451	548	-97	198	4	194	97	-32	-2	-34	-0,2	17 043
<b>ETELÄ-SAVO</b>	130 451	591	1 597	-1 006	4 021	4 518	-497	1 163	89	1 074	577	-429	-5	-434	-0,3	130 017

Lähde: Tilastokeskus, 1.1.2023 aluejako

## Maakunnan tilannekuva eri toimialoilla

Etelä-Savon maakuntastrategian kärjet ovat metsä, ruoka ja vesi – luonnonvarat ja luontoarvot, niihin liittyvä osaaminen ja niiden kestävä hyödyntäminen. Nämä on valittu perustuen Etelä-Savon suhteelliseen kilpailuetuun Suomessa, Euroopassa ja maailmanlaajuisesti. Etelä-Savon metsät ovat hyväkasvuisia, runsaspuustoisia ja täällä myös hakataan vuosittain määrällisesti eniten puuta Suomessa. Puuta jalostetaan maakunnassa erityisesti mekaanisesti, päätuotteina vaneri ja muut kerrostetut tuotteet. Puunjalostuksen prosesseihin liittyvää, kansainvälisesti kilpailukykyistä laitevalmistusta on sekä kemiallisen että mekaanisen jalostuksen tarpeisiin. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kuitulaboratorio Savonlinnassa edistää metsä- ja teknologiateollisuuden kestävästä kehityksestä ja resurssien järkevää käyttöä.

Ruokaan liittyvät vahvuudet perustuvat vahvaan raaka-ainepohjaan, erikoistuneeseen tuotantoon ja luomuun. Etelä-Savossa on useita merkittäviä elintarviketeollisuusyrityksiä. Saimaan alueesta on kehittymässä Euroopan ruoka- ja kulttuurimatkailun keskus. D.O. Saimaa -alkuperämerkki (Designation of Origin) kertoo, että tuote valmistettu Saimaan seudulla korkeita laatuksiteerejä noudattaen. Alue sai European Region of Gastronomy -tittelin vuodelle 2024. Työtä tehdään Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Karjalan maakuntien laajalla ylimaakunnallisella yhteistyöllä. Valinta tuo Itä-Suomeen kansainvälisiä ja kotimaisia vierailijoita, uudenlaisia ruuan ja kulttuurin yhdistäviä tapahtumia sekä ruoka-alan kilpailuja.

Vesiteeman vahvuuksina ovat imagomielessäkin merkittävät ja puhtaat vesistöt sekä jätevesien käsittelyyn kytkeytyvä osaaminen. Vesiosaamisen puolella Blue Economy Mikkeli -osaamiskeskus kokoaa vesialan osaajat yhteen Mikkelin uuden jätevesilaitoksen yhteyteen keskittyen vesihuollon kiertotalouteen ja digitalisaatioon. EcoSairilan yritysalue tarjoaa kiertotaloutta hyödyntäville yrityksille monipuolisen toimintaympäristön. Teollisten ja yhdyskuntien jätevesien käsittelyyn erikoistuneita, korkeatasoisia yrityksiä on maakunnassa muutama.

Etelä-Savossa perusteellisuudessa on useita vahvoja yritysryppäitä, esim. konepajoja ja muovituotteiden valmistajia. Maakunta on sijainniltaan hyvässä paikassa, etäisyydet ja yhteydet Suomen talouskasvun vahvimpiin alueisiin sekä kansainvälisen toiminnan solmukohtiin ovat kohtuulliset. Muutamat yritykset investoivat kasvuun ja kansainvälistymiseen ja niillä on suunnitteilla tai meneillään mittavia investointeja. Hyvät logistiset yhteydet ja kehittäminen ovat tärkeää alueen teollisuudelle ja vihreän siirtymän edistämiseksi.

Vihreä siirtymä, satsaukset uusiutuvaan energiaan ja resurssitehokkuuteen näkyvät Etelä-Savossa käynnistyneissä tai valmistelussa olevissa yrityshankkeissa laajasti. Yritykset ovat panostaneet digiosaamisen kehittämiseen, toimintaympäristön muutoksien tuomiin haasteisiin ja vihreään siirtymään. Energiatehokkuus ja varsinkin aurinkoenergia kiinnostavat yrityksiä Etelä-Savon tärkeillä toimialoilla, erityisesti matkailuyrityksissä. Tuulivoiman rakentamisessa on ollut rajoituksia Itä-Suomessa, mutta kuitenkin Niinimäen tuulivoimahanke Pieksämäellä on siirtynyt rakennusvaiheeseen ja sen arvioidaan valmistuvan vuoden 2024 loppuun mennessä.

## Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Etelä-Savossa yritysten suhdannenäkymät ovat parhaat koko maassa, osoittaa syksyn pk-yritysbarometri. Venäjän hyökkäyssota näkyy Etelä-Savossa hieman muuta Suomea harvemmin kielteisinä vaikutuksina pk-yritysten liiketoimintaan. Etelä-Savossa katsotaan luottavaisin mielin tulevaan, mikä on tärkeä uutinen alueen elinvoiman kannalta.

Alueen odotukset ovat kehittyneet myönteisesti talouden heilahteluista huolimatta. Etelä-Savon pk-yritysvaltainen ja monipuolinen yrityskehitys on selvinnyt kohtuullisen hyvin viime vuosien kriiseistä.

Positiiviselle vireelle selitys löytyy myös ulkomaankaupasta. Eteläsavolaiset ulkomailla toimintaa harjoittavat pk-yritykset toimivat selvästi muuta maata enemmän Yhdysvalloissa ja Kanadassa, mikä voi näkyä positiivisesti kansainvälisen kaupan näkymissä syksyn pk-yritysbarometrin mukaan.

Valtakunnallisesti taloustunnelmat maan pk-yrityksissä ovat yhä vaisut. On silti tärkeää huomata varovainen käänne parempaan, koska Venäjän hyökkäyssodan ja energiakriisin vaikutukset ovat selvästi tasaantuneet. Myönteistä on myös, että pk-yritykset pyrkivät pitämään nykyisestä henkilöstöstään kiinni.

Etelä-Savon pk-yrityksistä 32 prosentilla on tutkimus- ja kehittämistoimintaa, kun koko maassa osuus on 22 prosenttia. Aktiivinen T&K-toiminta on merkki uskosta tulevaisuuteen, ja se parantaa pidemmällä aikavälillä alueen suhdannetilannetta. Etelä-Savossa on ensimmäisenä maakuntana Suomessa laadittu TKI-tiekartta, jossa nimenomaan yritysten kehittämistoimet on nostettu keskiöön.

Finnveran mukaan näkymät Etelä-Savossa ovat ”sumuiset”. Investointeja on liikkeellä (ainakin Finnveralla, ja samaa kuuluu pankeista) todella vähän. Korkojen nousu, inflaatio ja muutoinkin epävarma tilanne koko talouskehityksen suhteen vaikuttaa siihen, ettei peliliikkeitä oikein uskalleta tehdä.

Maataloustukia hakeneiden maatilojen määrä painui Etelä-Savossa ensimmäistä kertaa alle kahden tuhannen. Laskusuunta on jatkunut tasaisena viimeiset vuosikymmenet ja vuonna 2023 lasku oli hieman edellisiä vuosia jyrkempi (noin 4 %). Maito ja naudanliha muodostavat Etelä-Savossa reilusti yli puolet maatalouden markkinatuloista. Molempien tuotteiden hinnat hienoisesti nousivat vuonna 2022, mutta erityisesti maidon tuottajahinta on taas vuoden 2023 puolella kääntynyt laskuun. Tuotantokustannukset, ovat edelleen hieman nousseet, vaikkakin mm. energian pahimmat hintapiikit koettiin vuodenvaihteessa 2022/2023. Merkittävimpien tuotantosuuntien (maito, naudanliha) uudisinvestoinnit olivat alkuvuonna 2023 pysähdyksissä. Investoijat odottelivat rahoitustukihakujen avautumista. Keväällä hakujen avauduttua investointitukien kysyntä on kuitenkin ollut kohtuullisen korkealla tasolla.

Kasvukausi 2023 oli Etelä-Savossa melko hyvä ja satotasot kohtuullisia. Kotieläintilojen rehuomavaraisuus on siis melko hyvä. Alkutuotannon kausityövoiman tarve ja saatavuus pohdituttivat keväällä, mutta kesä näyttää siltäkin osin sujuneen pelättyä paremmin, viljelytoimet ja sadonkorjuu marja- ja vihannestiloilla saatiinkin kohtuullisesti suoritettua. Noin 1 700 kausityöntekijän lisäksi Etelä-Savon puutarhayrityksissä työskentelee useita satoja ulkomaalaisia, jotka ovat vakiintuneesti tulleet pääasiassa Ukrainasta ja Venäjältä. Maatilat ja puutarhat ovat olleet aktiivisia ja jopa hakeneet tuttuja perheitä Ukrainasta turvaan sodan jaloista. Viranomaiset ja sidosryhmät ovat suunnitelleet ja myös toteuttaneet joitakin aktivointitoimenpiteitä kausityövoimaongelman ratkaisemiseksi. Kausityövoiman lisäksi työvoimapula koettelee maataloustuotantoa laajemminkin. Erityisesti maatalouslomittajista on pulaa.

Maatilat ovat investoineet melko aktiivisesti uusiutuvan energian tuotantoon. Erityisesti aurinkoenergian hyödyntäminen on kiinnostanut ja kiinnostaa edelleen. Intensiivisesti toimivan maatilalan energian kulutus on melko suurta ja energian hinnalla on suuri vaikutus tuotannon kannattavuuteen. Kannattavuus ja mm. ympäristö- ja ilmastovaatimusten täyttäminen mietittyvät maatalousyrittäjiksi aikovia uusia yrittäjiä. Nuorten viljelijöiden aloitustukia ei vuoden 2023 aikana ole haettu vielä yhtään kappaletta.

Viljelijöiden jaksamista on koetellut lomituspalvelujen saanti. Vuosilomia ei aina ole voitu pitää ja sijaisavun saamisessa on ollut vaikeuksia. Metsäkatoasetuksen toimeenpanossa on edelleen kysymysmerkkejä, miten se vaikuttaa lypsykarjan ja muun nautakarjan investointeihin. Valtion on pikimmiten saatava ohjeistus valmiiksi, miten metsäkatoasetus tulkitaan Suomessa ja päätettävä vastuukysymyksistä vahinkotilanteissa.

Yksityiseksi luettavat metsänomistajat ovat suunnitelleet metsänkäyttöilmoituksiin pohjautuvan hakkuaaikomustilaston perusteella metsiinsä 2023 noin 3 % vähemmän hakkuita verrattuna vastaavaan ajankohtaan vuodelta 2022 (viikko 37). Kaikkien metsänomistajien osalta hakkuiden suunnittelu etenee

kuitenkin edellisvuoden tasolla. Metsänomistajat ovat hyödyntäneet alkuvuonna metsänhoitotöihin kemera-tukea jopa kolmanneksen vuotta aiempaa enemmän. Elokuun loppuun mennessä tukea töihin maksettiin noin 1,2 miljoonaa euroa. Hyödyntämistason taustana toimii tukijärjestelmäuudistus 2024 vuoden alusta METKA-kannustejärjestelmään, jonka vuoksi tukihakemuksia voi tehdä vanhan järjestelmän piirissä vain lokakuun 2023 alkuun. Myös metsäluonnonhoitoon varattuja tukia on hyödynnetty Etelä-Savossa aiempaa rivakammin.

Metsäsektorin näkymät alan maakunnallisten toimijoiden mukaan ovat muuttuneet tulevaisuudenkuvan osalta synkiksi. Rakentamisen hiipuminen näkyy mekaaniseen metsäteollisuuteen nojaavassa Etelä-Savossa hiipuneina tuotantomäärinä sekä lomautuksina. Sahateollisuuden tulevaisuuden näkymät ovat vaikeat. Monilla sahoilla on kesäkaudella 2023 ollut tuotannonrajoituksia ja lomautuksia eikä odotukset vuoteen 2024 näytä nykytilaa lohdullisemmilta. Erityisesti kotimaan markkina koetaan haastavana. Myös vientipuolella on tarve löytää uusia kanavia, jotta tuotannon taso voidaan säilyttää. Aiempien vuosien tulokunto on mahdollistanut investointipäätökset tulevaan. Uusia ja suurempia panostuksia ei ole näköpiirissä. Ajankohtaisesti työvoimasta ei ole pulaa, mutta suhdanteiden kääntyessä nousuun palaa asetelma osaavan työvoiman saatavuushaasteista.

Rakentamisen kokonaisvolyymiin ennustetaan Suomessa peräti 10 %:n laskua 2023, mikä painaa koko kansantalouden kasvun miinukselle. Asuntorakentaminen supistuu valtakunnallisesti peräti 38 % ja korjausrakentaminenkin supistuu 4 % vuonna 2023. Rakentaminen hidastuu Etelä-Savossa vuonna 2023. Maakunnassa rakentamisen kokonaisvolyymi kääntyi laskuun loppuvuonna 2022. Etelä-Savossa asuntorakentaminen kohtaa korkojen nousun ja kuluttajien luottamuksen romahduksen asettamia haasteita. Inflaatio yhdistettynä korkojen nousuun on hydyttänyt asuntokaupan.

Myös kunnilta ja hyvinvointialueelta puuttuu rahoitusta, joka uhkaa julkisia palvelurakentamishankkeita. Maakunnan liike- ja toimistorakentamisen lasku jatkui ja myös orastanut elpyminen teollisuus- ja varastorakentamisessa taittui laskuun 2022. Savonlinnan seudulla rakennetaan aikaisempia vuosia vilkkaammin, mutta kaupungin vuoden 2023 investointibudjetti on pienempi kuin 2022. Rakennusten korjausvelka on kasvanut matalan investointitason aikana ja rahoituksen kallistuminen kääntää myös korjausrakentamisen laskuun vuonna 2023. Pitkällä aikavälillä rakennusala vaivaa koko maakunnassa osaavien toimihenkilöiden pula ja tulevaisuuden rakentajien houkuttelemiseksi alalle tarvitaan kehitystyötä, jotta tulevat rekrytointitarpeet saadaan täytettyä. Rakentamisen työllisyys kääntyy maakunnassa laskuun 2023 loppupuolella, eikä nousua ole luvassa 2024. Alan on kuitenkin tehtävä jatkuvaa vetovoimatyötä ja työnantajamarkkinointia, jotta seuraavan kasvun tekijät saadaan alalle.

Rakennuskustannusindeksi nousi yhä yli 2 % elokuussa 2023 vuoden takaisesta. Rakentamisen kustannustason laskua ei ole näköpiirissä ja investointien lykkääminen näyttää aiheuttavan vain kustannustason nousua.

Vuoden alkupuolella alkanut teknologiateollisuuden kysynnän heikentymien on jatkunut. Tällä hetkellä aiemmin hankittu tilauskantapuskuri, joka kantoi vielä vuoden alkupuoliskon hyvin, alkaa olla suurelta osin poissa ja yleisten talousnäköpiirien epävarmuudesta johtuva asiakkaiden päätöksenteon hidastuminen johtaa siihen, että tilauskannat jatkavat laskuaan. Heinäkuun aikana kerätty tieto uusista tilauksista viesti siitä, että kysyntätilanne markkinoilla olisi kesän aikana jatkanut heikkenemistään. Tuolloin ei vielä ollut nähtävissä laajemmin viitteitä rajummasta käänteestä heikompaan, vaan kysynnän heikkeneminen oli edelleen verraten maltillista. Syksyn aikana tilanne ei ole kuitenkaan korjaantunut. Tietojen kerääminen on tällä hetkellä kesken, mutta alustavasti vaikuttaisi siltä, että yli puolitoista vuotta jatkunut tilauskantojen heikentyminen jatkuu edelleen. Vieläkään ei ole nähtävissä, että olemassa oleva tilauskanta yhtäkkiä katoaisi kokonaan, vaan kasvu hyytyy hyytymistään uusien tilausten vähetessä edelleen. Myöskään palvelusektori ei tuo apua tilanteeseen, koska jo kesällä palveluala oli nollakasvutilanteessa. Kaikesta

huolimatta edelleen vaikuttaisi siltä, että vauriot tämän vuoden osalta tulisivat jäämään kohtuullisen pieniksi, mutta näkymien heikkenemisen jatkuminen kesän jälkeen kasvattaa riskiä suurempienkin ongelmien ilmenemisestä loppuvuoden aikana.

Vuoden alkupuolella alkanut teknologiateollisuuden kysynnän heikentymien on jatkunut. Tällä hetkellä aiemmin hankittu tilauskantapuskuri, joka kantoi vielä vuoden alkupuoliskon hyvin, alkaa olla suurelta osin poissa ja yleisten talousnäkymien epävarmuudesta johtuva asiakkaiden päätöksenteon hidastuminen johtaa siihen, että tilauskannat jatkavat laskuaan. Heinäkuun aikana kerätty tieto uusista tilauksista viesti siitä, että kysyntätilanne markkinoilla olisi kesän aikana jatkanut heikkenemistään. Tuolloin ei vielä ollut nähtävissä laajemmin viitteitä rajummasta käänteestä heikompaan, vaan kysynnän heikkeneminen oli edelleen verraten maltillista. Syksyn aikana tilanne ei ole kuitenkaan korjaantunut. Tietojen kerääminen on tällä hetkellä kesken, mutta alustavasti vaikuttaisi siltä, että yli puolitoista vuotta jatkunut tilauskantojen heikentyminen jatkuu edelleen. Vieläkään ei ole nähtävissä, että olemassa oleva tilauskanta yhtäkkiä katoaisi kokonaan, vaan kasvu hyytyy hyytymistään uusien tilausten vähetessä edelleen. Myöskään palvelusektori ei tuo apua tilanteeseen, koska jo kesällä palveluala oli nollakasvutilanteessa. Kaikesta huolimatta edelleen vaikuttaisi siltä, että vauriot tämän vuoden osalta tulisivat jäämään kohtuullisen pieniksi, mutta näkymien heikkenemisen jatkuminen kesän jälkeen kasvattaa riskiä suurempienkin ongelmien ilmenemisestä loppuvuoden aikana.

Suurimmalla osalla yrityksiä on loppuvuonna 2023 sopeuttamistoimia meneillään tai niitä on suunnitteilla. Jatkoa ajatellen iso kysymys on, johtaako lomautusten ja irtisanomisten lisääntyminen kuluttajien tunnelmien miten jyrkkään laskuun. Jos kuluttajat säikähtävät ja alkavat varoa liikaa, vaikuttaa se hyvin negatiivisesti yksityisen kulutuksen kehitykseen ja isompien ongelmien uhka on ilmeinen. Tällä hetkellä kokonaistilanne näyttää siltä, että loppuvuosi painuu ainakin jonkinasteiseen taantumaa. Se miten suurta supistuminen on, jää nähtäväksi ja on osin riippuvainen kuluttajien reaktiosta. Työllisyydessä on odotettavissa käänne heikompaan. Loppuvuoden aikana alkaa hahmottumaan miten syvä ja pitkä taantumasta tulee ja muuttuvatko lomautukset irtisanomisiksi, vai onko kyse hetkellisestä notkahduksesta.

Etelä-Savon elintarviketeollisuus on erikoistunutta ja nojaa vahvasti pk- ja mikroyritysten toimintaan. Elintarvikeyritysten joukossa on myös isoja toimijoita kuten HKScan Finland Mikkeli, Moilas Oy ja Kruunu Herkku Oy. Elintarviketuotannossa on vahvan leipomo- ja valmisruoka-alan lisäksi erikoistumista gluteenittomaan tuotantoon sekä kalanjalostukseen. Uutena merkittävänä avauksena alueen elintarvikesektorille on Famifarmin täysin uudenlaisen tuotantomenetelmän, suljetun kerrosviljelmän, rakentaminen vihannesten viljelyyn. Viljelmä tulee Juvalle ja sen työllisyysvaikutus on arviolta 10 uutta työpaikkaa. Etelä-Savon elintarviketeollisuuden etuna ovat alueen hyvä pohjavesi, monipuolinen raaka-ainetuotanto ja paikallinen tukkutoiminta, jonka kautta paikalliset tuotteet saadaan toimitettua ruokapalveluihin eri puolille Etelä-Savoa. Viime vuonna perustetun Etelä-Savon ruokaklusterin toiminnan myötä saadaan alueen ruoka-alan yrityksiin jatkossa entistä enemmän maakunnallista, valtakunnallista kuin kansainvälistäkin yhteistyötä

Etelä-Savon elintarvikealan yrityksissä covid-pandemian vaikutukset olivat hyvin erilaisia riippuen toimialasta ja osittain pandemia heijastuu edelleen yrityksiin. Nyt lisänä ovat olleet energian ja raaka-aineiden kustannusten nousu. Esimerkiksi juomien valmistuksessa tämä näkyy tällä hetkellä panimotoiminnan keskeyttämisenä parilla toimijalla. Etelä-Savossa järvikalojen pyynti ja jalostus ovat valtakunnallisesti merkittäviä. Uusia avauksia ja kehitystoimintaa tehdään järvikalan jalostusasteen nostamiseen ja käytön lisäämiseen ruokapalveluissa.

Matkailun näkymät ovat hyvin sumuiset ja yritysten tilanne on haastava. Syksy ja talvi ollaan kotimaan kysynnän varassa ja kotimaan taantuma näkyy nyt siinä, että entistä tarkemmin mietitään kulutusta ja etsitään edullisia vaihtoehtoja myös lomailuun. Julkisen sektorin kysyntä kokouksille ja muille tilaisuuksille

on kannatellut monta yritystä. Kesä oli kaksijakoinen – osalla meni erittäin hyvin ja osalla kohtuullisesti – kesän osalta ei ole tullut tietoon isoja pettymyksiä. Venäläisten täydellinen puuttuminen ja kotimaan taantuma ovat nyt ne tekijät, jotka tekevät tulevasta talvesta haastavan. Paitsi konkursseja niin myös yritysten lopettamisia on tapahtunut

Kesän matkailu oli Savonlinnan seudulla kohtuullinen. Kesällä 2023 tuli ensimmäiset charter-lennot Savonlinnaan Frankfurtista ja Rotterdamista yhteistyössä Zonista GmbH:n, Voigt Travelin ja Business Finlandin kanssa. Charter -lentojen kautta on tavoitteena saada Keski-Euroopasta matkailijoita suoraan Savonlinnaan ja koko Järvi-Suomen seudulle.

### **Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät**

Etelä-Savossa oli syyskuun lopussa noin 5 300 työtöntä, mikä on noin 300 enemmän kuin vuosi sitten. Lomautettuja oli Etelä-Savossa yli kolminkertainen määrä vuodentakaiseen verrattuna ja se selittää työttömyyden kasvun kokonaan. Työttömänä oli 3 200 miestä ja 2 100 naista. Elokuusta syyskuuhun työttömien määrä nousi runsaalla sadalla. Miesten työttömyysaste oli 11 % ja naisten 8 %. Etelä-Savossa oli elokuun lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita 1 781, heistä miehiä 1 134 ja naisia 647. Pitkäaikaistyöttömistä 64 % on miehiä. Kun talouden taantuma kohdistuu pahiten tuotannollisille miesvaltaisille ammattialoille, miesten pitkäaikaistyöttömyys uhkaa kasvaa. Etelä-Savossa yritykset ovat toistaiseksi sopeuttaneet toimintaansa lähinnä lomautuksilla. Etelä-Savossa rakennuslalla lomautettuja on tällä hetkellä vähän toistasataa eli vähemmän kuin mekaanisessa puunjalostuksessa, jossa lomautettuja on vajaa 200. Lomautetuista 84 % on miehiä.

Työvoiman kysyntä on selvästi niukentunut. Osalla Etelä-Savon yrityksiä menee tälläkin hetkellä hyvin, jolloin työntekijöillä on mahdollisuus siirtyä työllistävälle aloille. TEMin ja Tilastokeskuksen toteuttaman rekrytointivaikeusselvityksen mukaan Etelä-Savossa ja Pohjois-Savossa oli viimeisten 4 vuosineljänneksen aikana vähiten työvoiman saantivaikeuksia, 44 prosentilla toimipaikoista, kun koko maan keskiarvo oli 52 %. Etelä-Savon alueellinen työlupalinjaus päivitetään vuoden vaihteeseen mennessä. Haasteellisinta on täyttää avoimeksi tulevia lähihoitajien ja sairaanhoitajien työpaikkoja. Myös varhaiskasvatuksen opettajista ja sosiaalityön erityisasiantuntijoista on pulaa. Opettajan sijaisia on ollut vaikea saada. Tarjoilijoista on kesä kautena ollut pulaa, mutta syyspuolella paikkoja ei ole ollut avoinna. Kohtaanto-ongelmia on erityisesti ICT-alan tehtävissä. Ylitarjontaa on eniten talonrakentajista, kuorma-auton ja erityisajoneuvojen kuljettajista, kirvesmiehistä sekä yleissihteereistä. Rakennusalan taantuma heijastuu monille eri aloille. Puu- ja sahatavaran prosessityön tämänhetkinen ylitarjonta selittyy lomautuksilla. Puutavara-autonkuljettajia on tällä hetkellä lomautettuna, vaikka normaalitilanteessa heistä on niukkuutta.

	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi aikaisemmin	Viisi vuotta aikaisemmin	Muutos vuodessa	Muutos viidessä vuodessa
<b>Väkiluku</b>	2022	130 451	131 688	138 822	-0,9 %	-6,0 %
<b>Työttömät työnhakijat laskentapäivänä</b>	syyskuu 2023	5 295	5 007	5 640	5,8 %	-6,1 %
<b>Alle 25-v. työttömät työnhakijat</b>	syyskuu 2023	566	510	709	11,0 %	-20,2 %
<b>Pitkäaikaistyöttömät</b>	syyskuu 2023	1 776	1 666	1 617	6,6 %	9,8 %
<b>Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta</b>	syyskuu 2023	9,5	8,9	9,2	0,6 %-yks.	0,3 %-yks.
<b>Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana</b>	syyskuu 2023	882	1 058	784	-16,6 %	12,5 %

Lähteet:

TEM: Alueelliset kehitysnäkymät, syyskuu 2023

Etelä-Savon ELY-keskuksen työllisyyskatsaus

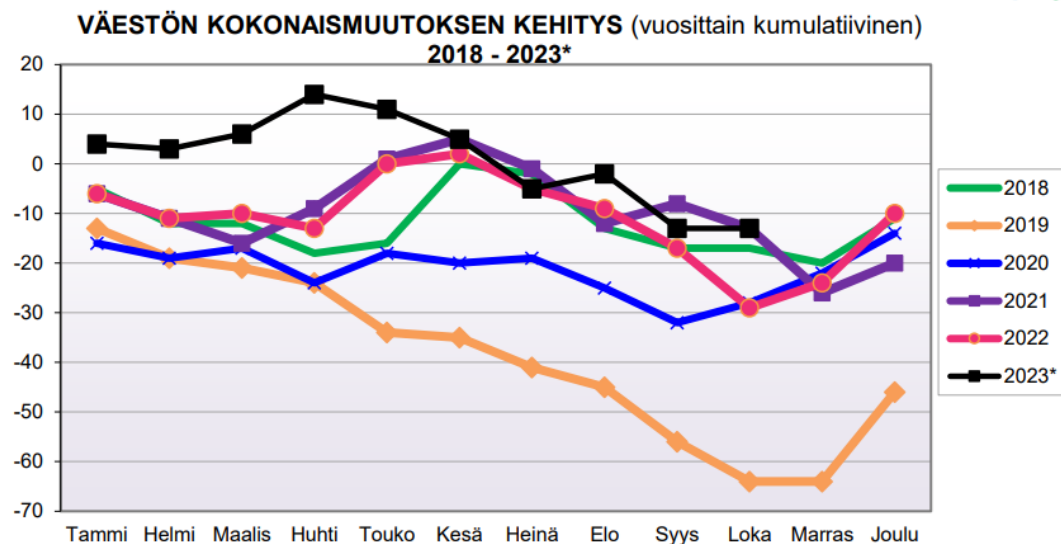
Etelä-Savon maakuntaliiton väestökatsaus

## PUUMALAN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT

Puumalassa asui lokakuun lopussa 2094 ihmistä, mikä tarkoittaa 13 henkilöä vähemmän kuin vuodenvaihteessa (-0,6 %). Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Puumalaan oli syntynyt tammi-lokakuun aikana 8 lasta. Se on hieman vähemmän kuin edellisvuonna samaan aikaan, mutta enemmän kuin aikaisimpina vuosina. Kuolleisuus oli edellisvuoden tavoin aiempia vuosia alhaisemmalla tasolla. Luonnollinen väestömuutos lokakuun 2023 lopussa oli 20 henkilöä negatiivinen. Kuntien välinen muuttoliike oli +-0, sillä kunnasta toiseen oli muuttanut 65 henkilöä ja muista kunnista Puumalaan 65 henkilöä. Maahanmuutto käänsi muuttoliikkeen positiiviseksi. Maahanmuuttoa oli Puumalaan 20 henkilön verran ja Puumalasta ulkomaille muutti 13 henkilöä.

Puumalan toteutunut väestökehitys ei vuosien 2022 ja 2023 osalta noudata uusimpia väestöennusteita. Syntyneiden lasten määrä on tuplasti ennakoitua suurempi ja vastaavasti kuolleisuus on noin viidenneksen pienempi. Tilaston tulkinnassa on kuitenkin muistettavat, että määrät ovat pieniä.

### PUUMALA



Väestön koulutustaso on kasvanut, niin Puumalassa kuin muissakin Etelä-Savon kunnissa. Samoin niiden henkilöiden osuus on vähentynyt, kenellä ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Vuosimuutokset ovat pieniä.



## Väestön koulutus rakenne Etelä-Savossa seutukunnittain ja kunnittain 2022 (15 vuotta täyttänyt väestö)

Alue	15 vuotta täyttänyt väestö	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa, %	Tutkinnon suorittaneet	Tutkinnon suorittaneet, %	Toisenasteen tutkinto	Toisenasteen tutkinto, %	Erikoisammattitutkinto	Erikoisammattitutkinto, %	Korkeasteen tutkinto	Korkeasteen tutkinto, %	*) Koulutustaso
Hirvensalmi	1 883	592	31,4	1 291	68,6	853	45,3	23	1,2	415	22,0	296,7
Kangasniemi	4 593	1 413	30,8	3 180	69,2	2 079	45,3	44	1,0	1 057	23,0	307,4
Mikkeli	44 978	10 720	23,8	34 258	76,2	19 385	43,1	541	1,2	14 332	31,9	377,1
Mäntyharju	4 958	1 678	33,8	3 280	66,2	2 146	43,3	52	1,0	1 082	21,8	293,3
Pertunmaa	1 449	518	35,7	931	64,3	661	45,6	11	0,8	259	17,9	264,6
Puumala	1 967	598	30,4	1 369	69,6	853	43,4	17	0,9	499	25,4	314,1
<b>Mikkelin seutukunta</b>	<b>59 828</b>	<b>15 519</b>	<b>25,9</b>	<b>44 309</b>	<b>74,1</b>	<b>25 977</b>	<b>43,4</b>	<b>688</b>	<b>1,1</b>	<b>17 644</b>	<b>29,5</b>	
Juva	5 132	1 560	30,4	3 572	69,6	2 416	47,1	65	1,3	1 091	21,3	304,4
Pieksämäki	15 134	4 118	27,2	11 016	72,8	7 259	48,0	179	1,2	3 578	23,6	316,7
<b>Pieksämäen seutukunta</b>	<b>20 266</b>	<b>5 678</b>	<b>28,0</b>	<b>14 588</b>	<b>72,0</b>	<b>9 675</b>	<b>47,7</b>	<b>244</b>	<b>1,2</b>	<b>4 669</b>	<b>23,0</b>	
Enonkoski	1 167	371	31,8	796	68,2	554	47,5	12	1,0	230	19,7	288,4
Rantasalmi	2 935	863	29,4	2 072	70,6	1 388	47,3	39	1,3	645	22,0	307,6
Savonlinna	28 578	7 534	26,4	21 044	73,6	12 996	45,5	431	1,5	7 617	26,7	341,8
Sulkava	2 167	724	33,4	1 443	66,6	948	43,7	23	1,1	472	21,8	287,9
<b>Savonlinnan seutukunta</b>	<b>34 847</b>	<b>9 492</b>	<b>27,2</b>	<b>25 355</b>	<b>72,8</b>	<b>15 886</b>	<b>45,6</b>	<b>505</b>	<b>1,4</b>	<b>8 964</b>	<b>25,7</b>	
<b>ETELÄ-SAVON MAAKUNTA</b>	<b>114 941</b>	<b>30 689</b>	<b>26,7</b>	<b>84 252</b>	<b>73,3</b>	<b>51 538</b>	<b>44,8</b>	<b>1 437</b>	<b>1,3</b>	<b>31 277</b>	<b>27,2</b>	<b>342,3</b>
KOKO MAA	4 723 642	1 193 355	25,3	3 530 287	74,7	1 905 233	40,3	52 131	1,1	1 572 923	33,3	391,3

\*) Väestön koulutustasoa mitataan perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohti. Esimerkiksi koulutustasoluku 246 osoittaa, että teoreettinen koulutus aika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Väestön koulutustasoa laskettaessa perusjoukkona käytetään 20 vuotta täyttäneitä väestöä. Näin siksi että monen alle 20-vuotiaan koulutus on vielä kesken.



Lähde:

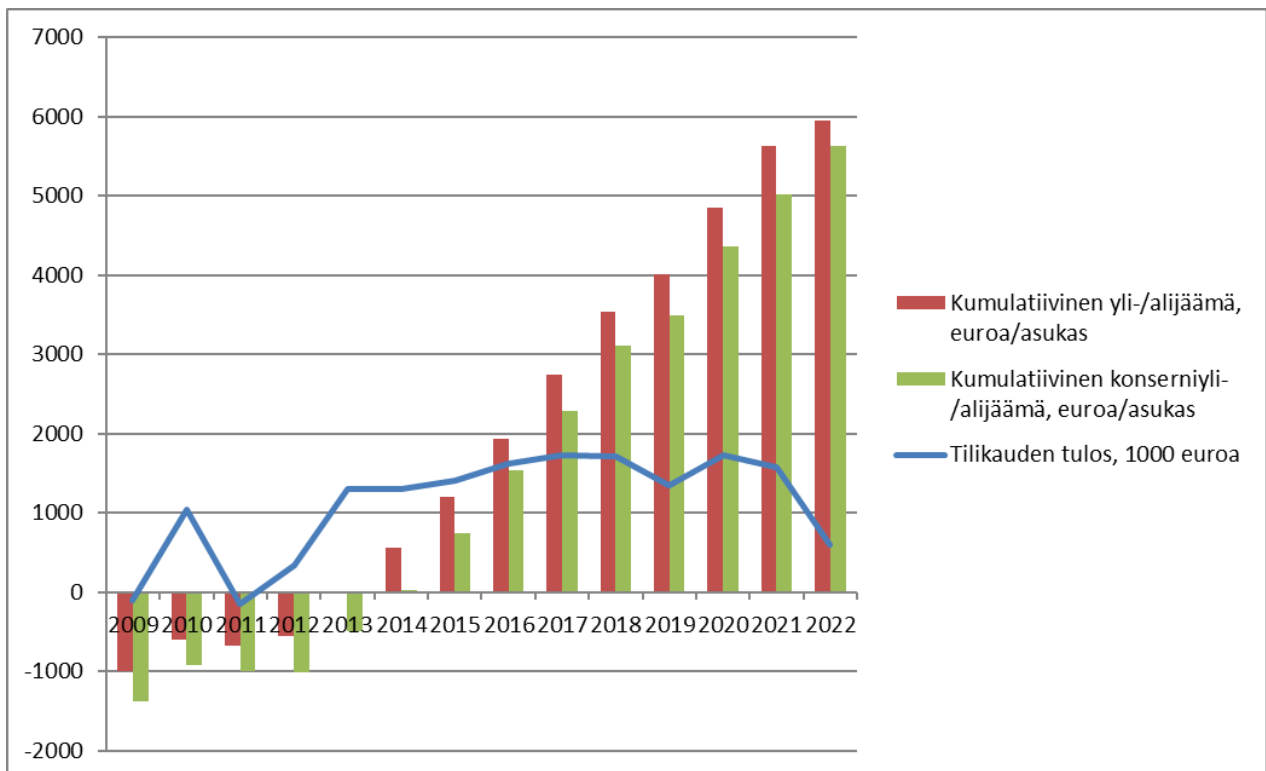
[Etelä-Savon maakuntaliiton tilastot](#)

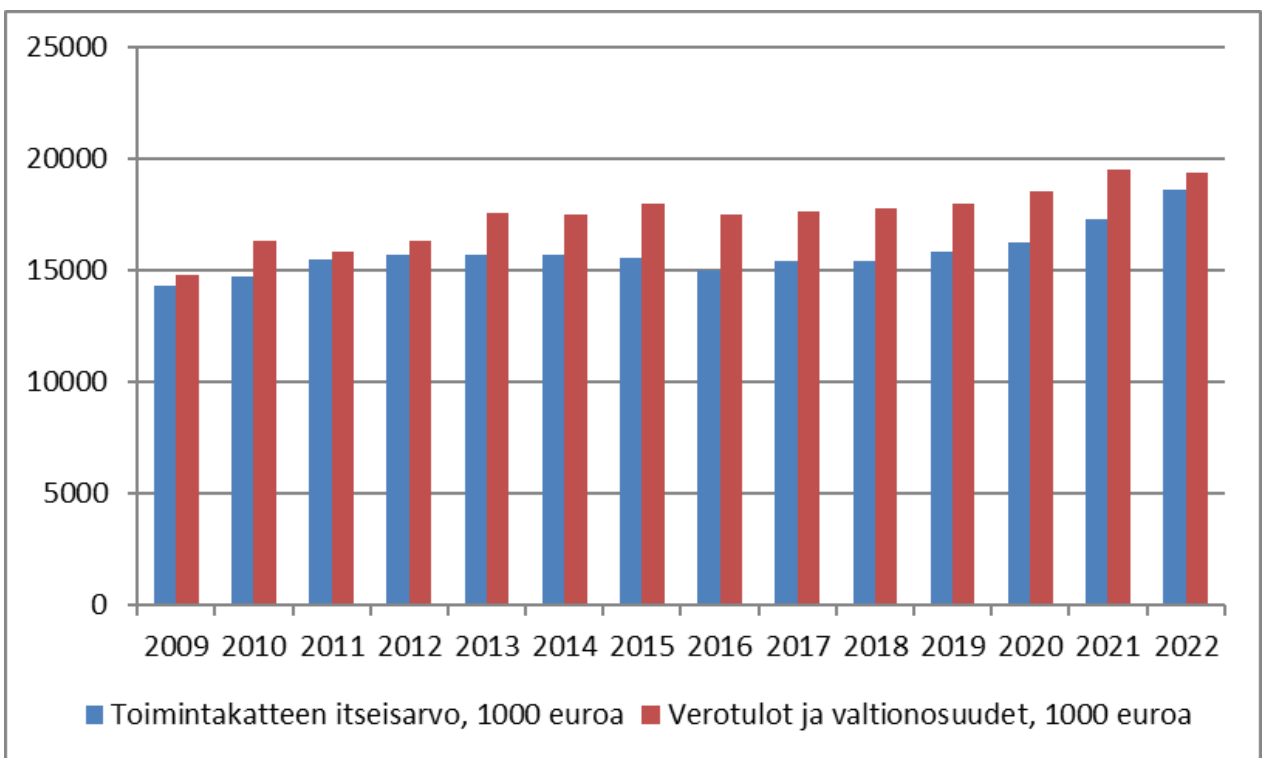
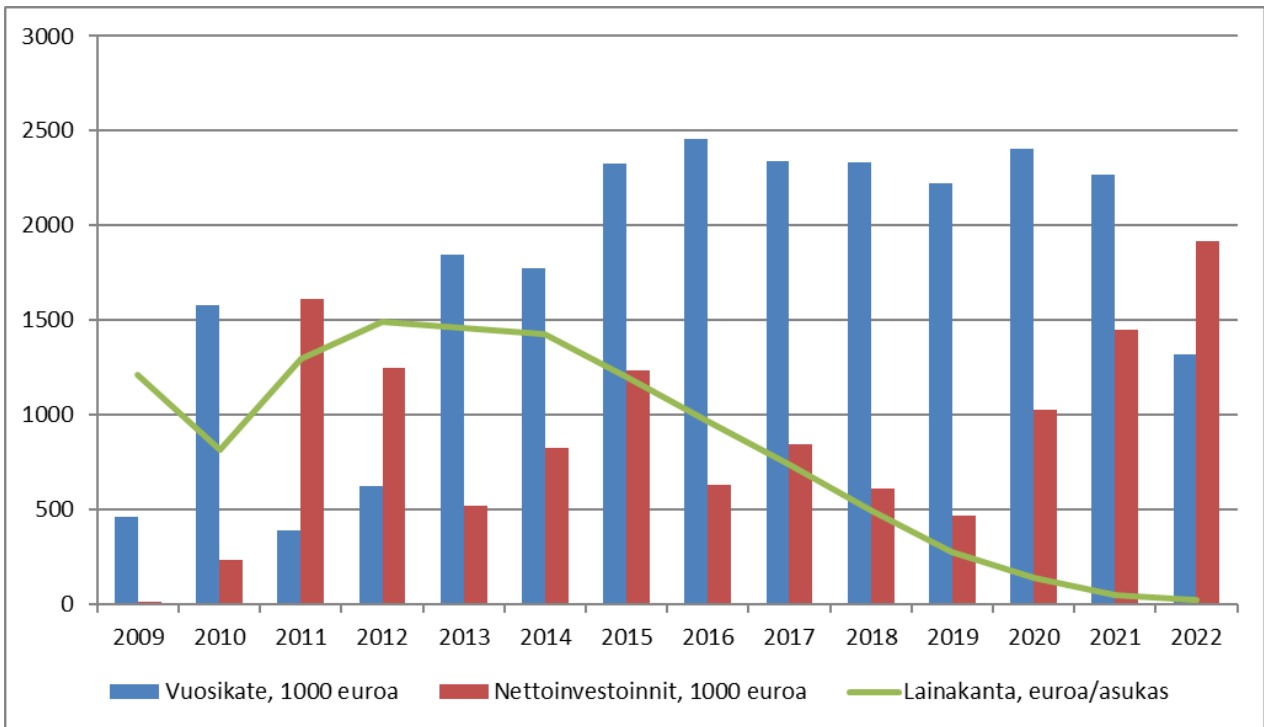
## KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE

Puumalan kunnan taloudellinen tilanne on ollut viime vuodet hyvä ja tulos on ollut reilusti ylijäämäinen aina vuodesta 2012 saakka. Vuosikate on ollut yksi maan parhaimmista asukaskohtaisesti laskettuna ja kokonaisuudessaan vuositasona noin 2,2–2,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 vuosikate oli noin 1,3 miljoonaa euroa. Vuosikatetta pienensi 400 000 euron pakollinen varaus, joka tehtiin sote-menoihin ja näkyvä toimintakuluissa.

Korkeasta vuosikatteesta johtuen on kunnan tilikausien tulos ollut erittäin selvästi ylijäämäinen ja taseessa olevaa ylijäämää oli vuoden 2022 lopussa ja vuoden 2022 ylijäämä huomioiden on noin 12,6 miljoonaa euroa. Kunnan toimintakate on pysynyt useita vuosia 15,5–18 miljoonan euron tasolla. Samaan aikaan verotulot kasvoivat reiluun 11 miljoonaan euroon ja valtionosuudet ovat pysyneet noin 8 miljoonan euron tasolla.

Vuoden 2023 tilinpäätös tulee olemaan ylijäämäinen. Kuluva vuosi 2023 tulee kuitenkin olemaan merkittävästi erilainen aiempiin verrattuna johtuen hyvinvointialueuudistuksen sekä verorahoituksessa toteutettujen muutosten vaikutuksesta.





## TALOUDEN OLETETTU KEHITYS

Puumalan kunnanvaltuusto päätti marraskuun 2023 kokouksessa kunnan veroprosenteista. Kunnan tuloveroprosentiksi valtuusto päätti 6,6. Kunnan kiinteistöveroprosentit valtuusto päätti pitää ennallaan, mutta kuitenkin niin, että maapohjan kiinteistöveron alarajaa nostetaan 0,95 prosentista 1,3 prosenttiin, mikäli eduskunta päättää hyväksyä kiinteistöveron korotusta koskevan lain.

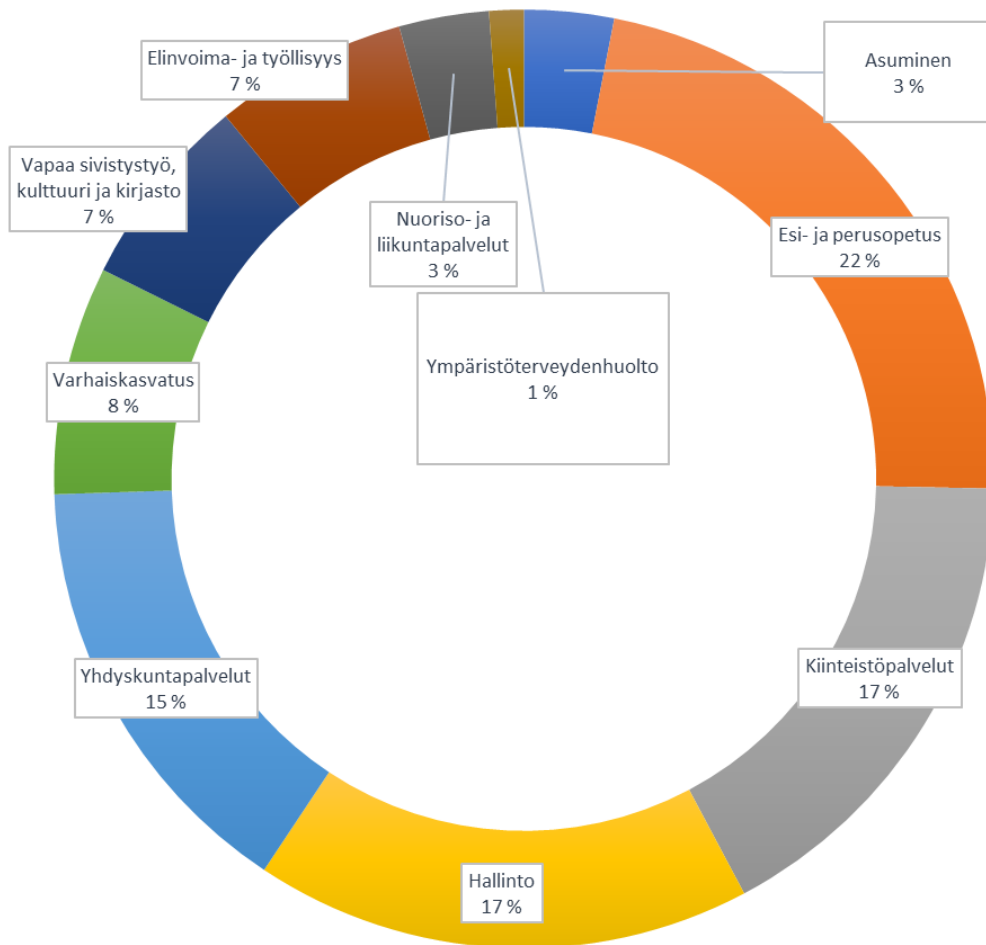
Talousarviossa on käytetty Kuntaliiton veroennusteen mukaisia verotuloarvioita. Arviossa on otettu huomioon kunnallisveron lasku 6,86 prosentista 6,6 prosenttiin ja kiinteistöveron maapohjan alarajan korotus 1,3 prosenttiin. Kokonaisuudessaan verotulokertymä on ennusteen mukaan 5 818 000 euroa. Kunnallisveroa kertyisi 2 663 000 euroa, yhteisöveroja 1 010 000 euroa ja kiinteistöveroja 2 145 000 euroa. Suunnitelmavuodet on budjetoitu Kuntaliiton ennusteen mukaisina.

Vuoden 2024 valtionosuuksien arvioinnissa on käytetty lokakuussa 2023 julkaistuja ennakkollisia valtionosuuslaskelmia. Ennusteen mukaisesti kunnan valtionosuudet olisivat noin 1 364 000 euroa. Peruspalvelujen valtionosuus on noin 920 000 euroa, ns. sote-erät noin 456 000 euroa, verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus noin 72 000 euroa negatiivinen, veromenetysten korvaus 477 000 euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus noin 417 000 euroa negatiivinen. Huomioitavaa on, että 23.11.2023 julkaistussa uudessa laskelmassa Puumalan valtionosuudet ovat noin 1 401 000 euroa eli valtionosuudet on talousarviossa esitetty noin 35 000 euroa ennustetta negatiivisemmaksi.

Vuoden 2024 talousarviossa on huomioitu työehtosopimusten mukaiset palkankorotukset. Budjetointi on toteutettu siten, että kevään 2023 palkkatasoa on korotettu 3,11 prosentilla.

Kunnan toimintatuloihin on budjetoitu 2 339 000 euroa, mikä on 4 prosenttia talousarviovuotta 2023 enemmän. Toimintamenoihin on budjetoitu 8 729 000 euroa, mikä on 5 % talousarviovuotta 2023 enemmän. Keskeinen peruste nousuun on palkkojen ja muiden kustannusten yleinen nousu. Henkilöstömäärä ei kasva. Alla olevassa kaaviossa kuvataan toimintamenojen suhteellisia osuuksia eri vastuualueittain. Hallinnon alle on yhdistetty kaikkien toimialojen hallinnon kustannukset sekä talous, IT- ja palkkahallinnon kustannukset.

## Kunnan tehtävät toimintamenojen suhteessa vuonna 2024



Kunnan toimintakatteeksi on budjetoitu -6 391 000 euroa, mikä n. 326 000 euroa vuoden 2023 enemmän (+5,4 %). Vuosikatteenä on arvioitu 865 000 euroa ja poistoihin on varattu 861 000 euroa. Talousarviossa tulos on 4 000 euroa positiivinen.

Kunnan investointitaso on kahden edellisen vuoden tavoin aiempia vuosia korkeammalla tasolla. Investointimenot ovat 1 641 000 euroa ja rahoitusosuuksia on budjetoitu 202 000 euroa. Nettoinvestoinnit olisivat näin ollen 1 439 000 euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta (vuosikate - nettoinvestoinnit) on rahoituslaskelmassa noin 574 000 euroa negatiivinen.

Kunnan kassavarat ovat joulukuussa 2023 noin 6,5 miljoonaa euroa. Aktiassa olevien sijoitusten markkina-arvo on noin 1 347 000 euroa (tuotto vuoden 2023 alusta alkaen 3,34 %) ja OP:n rahastojen arvo noin 325 000 euroa.

## TALOUSARVION 2024 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2024–2026 PERUSTELUT

Talousarvion perustana on käytetty kunnanhallituksen hyväksymää laadintaohjetta.

Talousarviovalmistelun merkittävimmät muutokset suhteessa vuoteen 2023 ovat:

- ruoka- ja puhtaanapidon kustannukset on budjetoitu pääosin hyvinvointipalvelujen toimialalla ja teknisen toimen toimialalla niiden kustannuspaikkojen alle, mihin ateria- tai siivouskustannus tosiasiallisesti liittyy. Esimerkiksi koulun ja päiväkodin kustannuksissa näkyy ruokakustannukset. Aiemmin ruoka- ja puhtaanapito oli teknisen toimen alla omana vastuualueenaan.
- palkkojen korotus suhteessa kevään 2023 tasoon 3,11 prosenttia
- hyvinvointialueen toimintojen osalta vuokratuloista on poistettu Peippolan kehitysvammaisten asumisen vuokratulo sekä hammashoitolan vuokratulo

Henkilöstökuluissa on huomioitu tiedossa olevat muutoksen henkilöstöt lukumäärässä. Sivukulut ja tasausmaksu perustuvat KEVA:n ohjeistukseen.

Keva on arvioinut vuoden 2024 tasausmaksun kokonaismääräksi 677 000 000,00 euroa. Lopullinen tasausmaksu vuodelle 2024 vahvistetaan joulukuussa 2023 ja se voi poiketa tässä budjetointiohjeessa julkaistusta arviosta. Maksu jaetaan kuntien ja hyvinvointialueiden kesken siten, että kuntien osuudeksi tulee 324 960 000,00 euroa. Kuntien maksettavaksi tuleva summa jaetaan kuntien kesken vuoden 2022 verorahoituksen suhteessa. Laskennassa huomioitavan verorahoituksen yhteismäärä vuonna 2022 oli 37 440 230 937,65 euroa, josta Puumalan osuus on 19 386 022,85 euroa eli 0,05 %. Tasausmaksun määrä Puumalan kunnassa vuonna 2024 on **168 259,68 euroa**.

Talousarviossa on käytetty Kuntaliiton veroennusteen mukaisia verotuloarvioita. Arviossa on otettu huomioon kunnallisveron lasku 6,86 prosentista 6,6 prosenttiin ja kiinteistöveron maapohjan alarajan korotus 1,3 prosenttiin. Kokonaisuudessaan verotulokertymä on ennusteen mukaan 5 818 000 euroa. Kunnallisveroa kertyisi 2 663 000 euroa, yhteisövero 1 010 000 euroa ja kiinteistövero 2 145 000 euroa. Suunnitelmavuodet on budjetoitu Kuntaliiton ennusteen mukaisina.

Kunnanvaltuuston päättämät Puumalan kunnan veroprosentit vuodelle 2024 ovat:

- tuloveroprosentti: 6,6 %
- rakennusten yleinen kiinteistöveroprosentti: 0,95 %
- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti: 0,48 %
- muiden kuin vakituisen asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti: 1,08 %
- yleishyödyllisten yhteisöjen veroprosentti 0,00 %

Lisäksi valtuusto päätti maapohjan yleiseksi kiinteistöveroksi 1,3 %, mikäli kiinteistöverolakia muutetaan korottamalla alarajaa. Mikäli kiinteistöverolaki ei tältä osin muuttuisi, pysytetään Puumalan yleinen kiinteistöveroprosentti tasossa 0,95 % koskien siten sekä maapohjaa että rakennuksia.

Kunta on velaton ja uutta lainanottoa ei taloussuunnitelmassa esitetä. Konsernin velka muodostuu Vuokratyöyhtiön lainasta.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat mm. kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet, kunnanjohtaja, toimialajohtajat ja vastualueiden vastuuhenkilöt. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että viranhaltijan toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja viranhaltijalle voidaan myöntää vastuuvapaus.

## VUODEN 2024 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJE

### Käyttösuunnitelmat

Kunnanhallituksen ja lautakuntien tulee hyväksyä hallintosäännön mukaisesti käyttösuunnitelma talousarvion täytäntöönpanoa varten.

### Hankinnat

Kaikki hankinnat tulee tehdä mahdollisimman edullisesti ja hankintaohjeen mukaisesti. Hankintalain mukaiset hankintojen kansalliset kynnyksarvot ovat seuraavanlaiset: tavaran ja palvelujen hankinta 60 000 €, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluhankinnat 400 000 € ja rakennusurakat 150 000 €. Kansalliset kynnyksarvot alittaviin hankintoihin ei sovelleta hankintalakia.

Hankintaohjeita tulee noudattaa myös käyttötalousosan hankinnoissa. Investointiosaan **kirjattavan irtaimen omaisuuden hankinta-arvo on yli 10 000 euroa.**

**Yli 5 000 euron arvoisesta hankinnasta tulee tehdä kirjallinen viranhaltijapäätös.**

### Laskujen hyväksyminen ja asiatarkastus

Hallintokuntien on vuosittain nimettävä, ketkä henkilöt ovat oikeutettuja hyväksymään niiden laskuja ja muita menotositteita. Hyväksyjien tulee olla esihenkilöasemassa.

Laskun ja menotositteen hyväksyjä vastaa laskun oikeellisuudesta sekä siitä, että laskun maksamiselle on olemassa tarvittavat määrärahat.

Laskun asiatarkastajan tehtävä on tarkastaa, että laskua vastaava palvelu tai tavara on toimitettu. Laskujen ripeä käsittely tulee turvata myös loma-aikoina. Asiatarkastajan tulee huolehtia, että lasku kohdennetaan oikealle kustannuspaikalle, tilille ja palveluluokalle. Lisäksi laskun hyväksyjällä on vastuu varmistaa se, että lasku on kohdennettu oikein.

Hyväksyjänä ei voi olla henkilö, joka asiatarkastaa laskun. Alainen ei voi hyväksyä esimiehensä laskuja eikä kukaan omia laskujaan.

### Tulojen perintä

Kunnalle tulevat tulot on laskutettava viipymättä, kun peruste laskuttamiseen on syntynyt. Samoin kuukausittain tehtävät toistuvaislaskutukset on suoritettava mahdollisimman nopeasti. Myös loma-aikoina on huolehdittava laskutuksen oikea-aikaisuus.

Laskuttajien ja hallintokunnan vastuuhenkilöiden on seurattava tulojen kertymistä. Perintä on ulkoistettu loppuvuodesta 2023 Intrum Oy:lle.

Hallintokuntien vastuuhenkilöiden on huolehdittava myös siitä, että kunnalle haetaan kaikki mahdolliset tuet ja avustukset.



## **Henkilöstöasiat**

Kunnanjohtajalta tulee kysyä täyttölupa jokaista vakituista ja yli 6 kk:n määräaikaista rekrytointia varten. Kunnanjohtaja voi myöntää luvan esimerkiksi sähköpostitse tai muuten kirjallisesti. Tarkemmat ohjeet rekrytointien suorittamiseen löytyy henkilöstö- ja koulutussuunnitelmasta (KH 6.11.2023 §163).

Sijaisten palkkaamisessa on käytettävä harkintaa. Siinä tapauksessa, että ilman sijaista palvelutuotanto kärsisi, on sijaisen palkkaaminen mahdollista. Enintään kolmen päivän poissaolot on pääsääntöisesti hoidettava oman toimen ohella, jos se vain on mahdollista. Näissäkin tapauksissa on aina ehdottomasti käytettävä tarkkaa harkintaa ja ensisijaisesti sijaisuus on pyrittävä hoitamaan ilman sijaisen palkkaamista. Palkkauspäätöksen tekijän on kuitenkin aina varmistettava, että sijaisen palkkaaminen ei vaaranna määrärahojen riittävyyttä.

## **Talousarvion sitovuus ja seuranta**

Talousarvio rakentuu bruttoperiaatteelle eli menoja ja tuloja käsitellään erikseen. Talousarvion käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitovia ovat ulkoiset menomäärärahat ja tuloerät.

Investointiosa on valtuustoon nähden sitova investointikohteittain. Määrärahalle vahvistettu sitova tulostavoite on myös määrärahan käyttäjää sitova.

Talousarvion ja sen tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle puolivuotisraportissa 30.6. tilanteessa sekä toimintakertomuksessa.

## **Työllistäminen**

Talousarvioon on varattu määräraha pitkäaikaistyöttömien lisäpalkkatuen myöntämiseksi, jolla voidaan edesauttaa yli vuoden työttöminä olleiden työllistymistä. Lisäksi talousarviossa on varattu 40 000 euroa työllistämisperusteisiin palkkamenoihin. Myös muita aktiivisia työllistämistoimia tulee suorittaa määrärahojen puitteissa.

## **Tavoitteet konserniyhtiöille**

Kiinteistöosakeyhtiö Puumalan vuokratalot:

Yhtiön liikevaihto pysyy vakaana ja asuntojen täyttöastetta seurataan säännöllisesti. Peippolan A-talon tiloille etsitään uutta käyttötarkoitusta.

As Oy Keskitalo:

Yhtiön talous pysyy tasapainossa.

Taloyhtiöt osallistuvat vuonna 2024 kunnostus- ja rahoitussuunnitelman laatimiseen, joka toteutetaan vuonna 2023 tehtyjen kuntoarvioiden pohjalta.

## KUNNAN HENKILÖSTÖ

HENKILÖTYÖVUODET	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Hallintopalvelut	14,00	10,00	<b>9,00</b>	9,00	9,00
Hyvinvointipalvelut	41,42	39,00	<b>39,00</b>	39,00	39,00
Tekniset palvelut	30,50	15,50	<b>15,50</b>	15,50	15,50
<b>YHTEENSÄ</b>	85,92	64,50	<b>63,50</b>	63,50	63,50

## KUNTASTRATEGIA VUOSILLE 2022-2026

*Strategia pohjautuu yhteisille arvoille, jotka ohjaavat kunnan ja luottamushenkilöiden toimintaa. Puumalan kunnan arvot ovat asiakaslähtöisyys, avoimuus, positiivisuus, tasa-arvoisuus ja yhteistyökykyisyys.*



### *Puumalan kunnan visio*

*Saaristokunta Puumala on vuonna 2026 uuden työn ja rohkeiden ratkaisujen kunta, joka on hyvinvoivien ihmisten turvallinen koti Saimaalla.*

Strategian tavoitetasojen toteutumista raportoidaan puolivuotisraportin ja tilinpäätöksen yhteydessä.

<b>HYVINVOINTI</b>	<b>tavoitetaso vuodelle 2024</b>
<b>Ikävakioitu sairastavuusindeksi</b>	113
<b>Osallistavien toimenpiteiden lukumäärä (esim. tilaisuudet, ennakoarvioinnit)</b>	ennakoarvioinnit otettu käyttöön
<b>Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit</b>	3200 tuntia opiskelijamäärä kasvava
<b>Asiakastyytyväisyyskysely kunnan palveluista joka toinen vuosi</b>	Asiakastyytyväisyyskysely toteutettu ja arvosana vähintään hyvä
<b>Veropohjan kehitys</b>	positiivinen
<b>Vuosikate kattaa poistot</b>	tavoite keskipitkällä aikavälillä

<b>Käyttötalouden menokehitys</b>	menokehitys maltillinen, inflaatiosta johtuvaa menokehitystä ei tule ylittää
<b>Lainakanta</b>	ei lainanottotarvetta vuonna 2024

<b>LAATUASUMINEN</b>	<b>tavoitetaso vuodelle 2024</b>
<b>Myydyt kunnan tontit / vuosi</b>	2 kpl / vuosi
<b>Omakotitalojen ja vapaa-ajan asuntojen rakennusluvut / vuosi</b>	omakotitalojen rakennuslupia 4 kpl / vuosi vapaa-ajan asuntojen rakennuslupia 20 kpl / vuosi
<b>Käyttötarkoituksen muutosten määrä / vuosi</b>	8 kpl / vuosi

<b>SAIMAA</b>	<b>tavoitetaso vuodelle 2024</b>
<b>Pistohiekan tonttien myynti/maanvuokrasopimukset</b>	2 kpl / vuosi
<b>Vierasvenesataman kävijämäärä (yöpymiset)</b>	1400 (vuonna 2022 yht. 1225)
<b>Sataman asiakastytyväisyyskysely</b>	Toteutetaan kehittämistoimet syksyllä 2023 toteutetun kyselyn vastausten pohjalta. Toteutetaan seurantakysely syksyllä 2024.

<b>YRITTÄJYYS</b>	<b>tavoitetaso vuodelle 2024</b>
<b>Yritysten lukumäärän nettomuutos</b>	positiivinen
<b>Kuntabarometrin tulos</b>	Vuoden 2022 taso. Tulosten tulkinnassa huomioitava vastaajamäärän koko.
<b>Yksityisten työpaikkojen lukumäärä</b>	kasvava
<b>Työttömyysaste</b>	alle 8,5

LAPSIPERHEET	tavoitetaso 2024
Asiakaskysely lapsiperheille joka toinen vuosi	toteutetaan kysely
Lapsiperheiden osuuden kehitys	kasvava
Vaikutusarviointien toteuttaminen / vuosi	ennakkovaikutusten arviointi on otettu toimintavuonna käyttöön
Yrittäjyyskasvatusta tukevat toimenpiteet	Yrittäjyyskasvatuspolun rakentaminen osaksi koulun oppimispolkua

## HENKILÖSTÖPOLITIikka

Puumalan kunta on vetovoimainen työpaikka

Tavoite- ja arviointikeskustelujen merkitystä nostetaan osaamisen tunnistamisessa ja kehittämisessä (strategiset tavoitteet – henkilökohtaiset tavoitteet – osaamisen kehittäminen)

Eläköitymisiin varaudutaan koko organisaation tasolla

Sijaistajalla on riittävät tiedolliset ja taidolliset valmiudet tehtävän hoitamiseen

Työhyvinvointia rakennetaan yhdessä työnantajan ja työntekijöiden kanssa

## OMISTAJAPOLITIikka

Hankevetoinen eteneminen muutostöissä/kiinteistöhankinnassa. Laajemmat muutostyöt vaativat perusteellisen riskiarvion ja yritysvaikutusten arvioinnin.

Kunnan omiin palvelutarpeisiin hankittava kiinteistöjen pinta-ala ei kasva ilman erityisiä perusteita

Kunnan omat tilat ovat terveellisessä ja turvallisessa kunnossa.

Sijoitustoiminnan perusteet pidetään ajan tasalla.

## KUNNAN TAVOITTEET JA TOIMENPITET VUODELLE 2024

Kuntastrategian tavoite	Tavoitetta toteuttava toimenpide vuodelle 2024	Vastuuhenkilö
<b>PAINOPISTE: LAPSIPERHEET</b>		
Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallin toimeenpano, jalkauttaminen ja vaikutusarviointien toteuttaminen	Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotto	Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja
Lapsen oikeuksien toteutuminen kaikkien lasten kohdalla, etenkin haavoittuvassa ja syrjäytymisuhan alla olevilla	Koulunuorisotyön mallin kehittäminen sekä Puumalassa että 2. asteelle siirtyville opiskelijoille	Vapaa-aikasihteeri, nuorisohjaaja
Yrittäjyyskasvatuksesta tehdään entistä näkyvämpää ja monipuolisempaa koko perusopetuksessa	Yrittäjyyskasvatuspolun rakentaminen osaksi koulun oppimispolkua ⇒ yrittäjyyskasvatuksen nivominen erityisesti valinnaisen luontoliikunnan kurssin yhteyteen ⇒ kurssin sisällön kehittäminen ja kurssin toteuttaminen yritysvierailuineen  Yrittäjyyskasvatuspolun rakentaminen myös varhaiskasvatukseen	Perusopetuksen rehtori  Päiväkodin johtaja
<b>PAINOPISTE: HYVINVOINTI</b>		
Onnellinen ja toimintakykyinen kuntalainen	Yhteistyön kehittäminen hyvinvointialueen perhetiimin, perheverkoston ja neuvolan kanssa ⇒ kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen ⇒ toiminnan suunnittelu ja aloitus  Lukemiskulttuurin vahvistaminen ja lukuvuosikellon rakentaminen varhaiskasvatuksessa sekä laajempien yhteistyökäytänteiden miettiminen yhdessä kirjaston kanssa  Kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspintatyön työnjaon selkeyttäminen kunnan osalta	Päiväkodin johtaja  Päiväkodin johtaja  Vapaa-aikasihteeri, hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja

	<p>Kulttuurikummitoiminnan kehittäminen</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman laatiminen ja toimeenpano</p> <p>Liikuntaneuvonnan tarjonnan kehittäminen elintapaohjauksen mukaisesti, etenkin lapsille, nuorille ja perheille sekä ikääntyneille</p> <p>Liikkumissuunnitelman laatiminen, sisältäen liikuntapaikkasuunnitelman</p> <p>Nuorten osallisuuden vahvistaminen yhteistyössä Eloisan kanssa: 20-29 v. työelämän/koulutuksen ulkopuolisten nuorten ohjattu vapaa-ajan toiminta</p> <p>Kunnan omistamien rakennusten pelastussuunnitelmien uusiminen</p> <p>Perhepuiston sijainnista päättäminen ja sen suunnittelu</p> <p>Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen tehostamalla sisäistä viestintää, koulutuksiin kannustamalla ja tarjoamalla henkilöstöetuja.</p>	<p>Markkinointipäällikkö</p> <p>Vapaa-aikasihteeri, hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja</p> <p>Vapaa-aikasihteeri, liikunnanohjaaja</p> <p>Vapaa-aikasihteeri, tekninen johtaja</p> <p>Vapaa-aikasihteeri, nuoriso-ohjaaja</p> <p>Tekninen johtaja</p> <p>Tekninen johtaja</p> <p>Hallintopäällikkö</p>
<p>Vahvistetaan kuntalaisten ja monipaikkaisten ihmisten osallistumismahdollisuutta kunnan kehittämiseen</p>	<p>Lastenkokouksien mallin kehittäminen</p> <p>Säännöllisen päiväkotij- ja kouluruokailuarvioinnin kehittäminen ja käyttöönotto</p> <p>Somemummo- tai vaaritoiminnan käyttöönotto</p> <p>Vanhus- ja vammaisneuvoston jalkautumisten tehostaminen kylille</p> <p>Järjestöyhteistyön kehittäminen ⇒ osallisuustapahtuman järjestäminen ja yhteistyön periaatteiden laatiminen</p>	<p>Päiväkodin johtaja</p> <p>Päiväkodin johtaja, perusopetuksen rehtori</p> <p>Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja, markkinointipäällikkö</p> <p>Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja</p> <p>Vapaa-aikasihteeri, hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja</p>

Kansalaisopiston kurssitarjonnan uudistaminen ja monipuolistaminen	Puumalan kansalaisopiston 50-vuotisjuhluvuoden huomioiminen kurssitarjonnassa	Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja
Puumala tunnetaan erinomaisesta asiakaspalvelusta	Digitaalisen palvelun Puumala: verkkosivuilla olevien lomakkeiden digitalisointi. Hallintoprosessien sujuvoittaminen.  Sähköisen arkistoinnin käynnistäminen	Hallintopäällikkö  Hallintopäällikkö
<b>PAINOPISTE: YRITTÄJYYS</b>		
Yritysvaikutusten arvioinnin käyttäminen	Yritysvaikutusten arvioinnin toimeenpano	Kunnanjohtaja
Uudet, eri toimialojen yritykset sijoittavat merkittävästi Puumalaan	Monipaikkaisten yrittäjien kontaktointi henkilökohtaisin yhteydenotoin ja Puumalaan sijoittumisen edellytysten tarkastelu.  Toimitilojen, etätyötilojen ja yritystonttien markkinointikampanja.	Kunnanjohtaja ja elinkeinokehittäjä  Kunnanjohtaja
Mahdollistetaan osaavan työvoiman saatavuus yrityksille	Tehostetaan yhteydenpitoa 2. ja 3. asteen puumalalaisiin ja monipaikkaisiin opiskelijoihin tiedottamalla eri kanavilla, tarjoamalla yhteistyömahdollisuuksia esim. opinnäytetöiden ja työssäoppimisjaksojen kautta.  Kausityöntekijöiden rekrytointikampanjan toteuttaminen  Kausityöntekijöiden rekrytoinnin kohdentaminen ulkomailla asuviin suomalaisiin ja kaksoiskansalaisiin	Kaikki toimialat, yhteydenpitovastuu nuorisopalveluilla  Elinkeinokehittäjä  Elinkeinokehittäjä
Kunta toimii yritysten kumppanina yritysten perustamis-, kasvu- ja kehittämisvaiheissa	Taajama-asemakaavan yhteydessä kartoitetaan yrittäjien tarpeet kaavan tehokkuuden ja muutostarpeiden suhteen.  Visit Puumala matkailun verkkokaupan mukana olevien kauppiaiden määrän kasvattaminen nykyisestä 12 yrityksestä noin 20 yritykseen	Tekninen johtaja  Kunnanjohtaja



Turvallinen elinkeinopoliittinen toimintaympäristö	Parannetaan itäisen Puumalan saavutettavuutta ja yritystoiminnan edellytyksiä valmistelemalla rahoitus- ja toteutusmalli, jonka turvin mahdollistetaan Viljakansaarentien perusparannuksen toteutus.	Kunnanjohtaja
<b>PAINOPISTE: SAIMAA</b>		
Saimaa Geopark tunnetaan kansainvälisenä matkailualueena, johon alueen yritykset ovat toimintoineen kiinnittyneet	Saimaa Geopark -polun kehittäminen Pistohiekalle  Puumalan Saimaa Geopark -kohteiden laajentaminen yhdellä kohteella  Geopark-oppimispolun rakentaminen varhaiskasvatukseen	Markkinointipäällikkö  Markkinointipäällikkö  Päiväkodin johtaja
Reitistöinfrastruktuurin laajentuminen ja huolto maanomistajien, kuntien, yrittäjien ja yhteisöjen yhteistyöllä.	Tarinareitti 62 -hankkeen eteneminen reittitoimitukseen ja investointirahoituksen hankkiminen. Serpentiinireittien toteuttaminen talveksi 2024-2025.  Uusien reitistöjen käyttö- ja huoltotoimista sopiminen yritysten ja järjestöjen.  Norppapolun käytön ympärivuotistaminen ja kävijämäärän kasvattaminen.  Lieviskänjoen melontareitin kunnostushankkeen toimeenpano	Tekninen johtaja ja kunnanjohtaja  Tekninen johtaja  Markkinointipäällikkö  Ympäristösihteeri
Kirkonkylän ja sataman yleissuunnitelman toimenpiteitä viedään päätöksentekoon ja toteutukseen koko strategiakauden	Ympäristötaideteos kt 62:n varten  Luotsiaseman alueen kehittäminen konseptisuunnitelman laatimisen myötä  Satamatien liikennetkaisu Punaisen Kuurin kohdalla	Kunnanjohtaja, hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja  Kunnanjohtaja  Tekninen johtaja
Satamapalvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja satama-alueen palvelutyylillä ja -kulttuuri tunnetaan ensiluokkaisuudestaan	Satamamestaritoiminnan kehittäminen.	Tekninen johtaja

Pistohiekalle rakentuu alueen erityispiirteitä kunnioittavaa hyvinvointimatkailua ja alueen palvelut monipuolistuvat	Jätevesijärjestelmän luvitus Aluehallintovirastolta	Tekninen johtaja
<b>PAINOPISTE: LAATUASUMINEN</b>		
Edistetään kerrostalo- ja rivitaloasumisen asuntotuotantoa	Kunnan omien vuokra-asuntojen ja kunnan tytäryhtiöiden vuokra-asuntojen korjausten aikataulutus ja suunnittelu  Vanhan Sairaalan tontin kaavoittaminen asuntotuotantoon soveltuvaksi. Tarjouskilpailun toteuttaminen ja investoinnin löytäminen.	Tekninen johtaja  Kunnanjohtaja ja tekninen johtaja
Asiakaslähtöinen lupa- ja kaavoitusprosessi	Uusitaan kunnan rakennusjärjestys siten, että siinä otetaan huomioon vuoden 2025 alussa voimaan astuva rakentamislaki.	Tekninen johtaja ja rakennustarkastaja
Kasvatetaan omarantaisten tonttien tarjontaa	Kanttorilanrannan alueen kehittäminen omarantaiseen asumiseen.	Kunnanjohtaja ja tekninen johtaja

## TALOUSARVIOLASKELMAT

<b>TULOSLASKELMA</b>					
ulkoiset+sisäiset					
	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
<b>Toimintatuotot</b>					
Myyntituotot	1 197 726	441 450	551 643	568 192	585 238
Maksutuotot	166 787	177 950	168 350	173 401	178 603
Tuet ja avustukset	472 029	221 976	127 593	131 421	135 363
Muut toimintatuotot	2 781 085	2 343 025	2 724 456	2 806 190	2 890 375
<b>Toimintatuotot</b>	<b>4 617 627</b>	<b>3 184 401</b>	<b>3 572 042</b>	<b>3 679 203</b>	<b>3 789 579</b>
<b>Toimintakulut</b>					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-3 323 738	-2 821 384	-2 869 828	-2 955 923	-3 044 601
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-976 588	-619 375	-693 175	-713 970	-735 389
Muut henkilösivukulut	-118 042	-112 479	-105 794	-108 968	-112 237
Asiakaspalvelujen ostot	-13 015 104	-982 670	-582 304	-599 773	-617 766
Muiden palvelujen ostot	-2 684 458	-2 405 997	-3 207 312	-3 533 531	-3 869 537
Aineet, tarvikk. ja tav.	-1 168 438	-1 035 260	-1 060 635	-1 092 454	-1 125 228
Avustukset	-277 355	-373 300	-382 000	-393 460	-405 264
Muut toimintakulut	-1 181 285	-899 270	-1 061 913	-1 093 770	-1 126 584
<b>Toimintakulut</b>	<b>-22 745 007</b>	<b>-9 249 735</b>	<b>-9 962 961</b>	<b>-10 491 850</b>	<b>-11 036 605</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-18 127 380</b>	<b>-6 065 334</b>	<b>-6 390 919</b>	<b>-6 812 647</b>	<b>-7 247 026</b>
Verotulot	11 006 580	5 550 000	5 818 000	5 997 000	6 095 000
Valtionosuudet	8 379 443	1 238 000	1 364 000	1 646 000	1 666 000
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>					
Korkotuotot	15 743	6 000	20 000	20 600	21 218
Muut rahoitustuotot	63 465	55 000	55 000	56 650	58 350
Korkokulut	-1 614	-2 250	0	0	0
Muut rahoituskulut	-14 350	-3 780	-1 200	-1 236	-1 273
Rahoitustuotot ja -kulut	<b>63 245</b>	54 970	73 800	76 014	78 294
<b>Rahoitus netto</b>	<b>19 449 268</b>	<b>6 842 970</b>	<b>7 255 800</b>	<b>7 719 014</b>	<b>7 839 294</b>
<b>VUOSIKATE</b>	<b>1 321 887</b>	<b>777 636</b>	<b>864 881</b>	<b>906 367</b>	<b>592 268</b>
<b>Poistot</b>					
Suunnitelman muk. poistot	-721 880	-695 068	-860 814	-880 000	-890 000
Satunnaiset tuotot ja kulut	96				
Rahastojen muutos	25 000				
<b>TILIKAUDEN TULOS</b>	<b>625 103</b>	<b>82 568</b>	<b>4 067</b>	<b>26 367</b>	<b>-297 732</b>
Tilikauden yli-/alijäämä	<b>625 103</b>	<b>82 568</b>	<b>4 067</b>	<b>26 367</b>	<b>-297 732</b>
Sisäiset erät		<b>937 200</b>	<b>1 233 291</b>	<b>1 270 290</b>	<b>1 308 398</b>

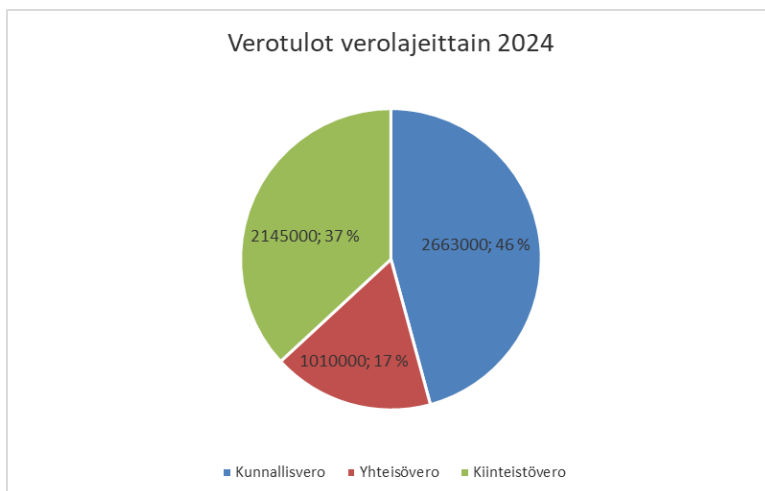
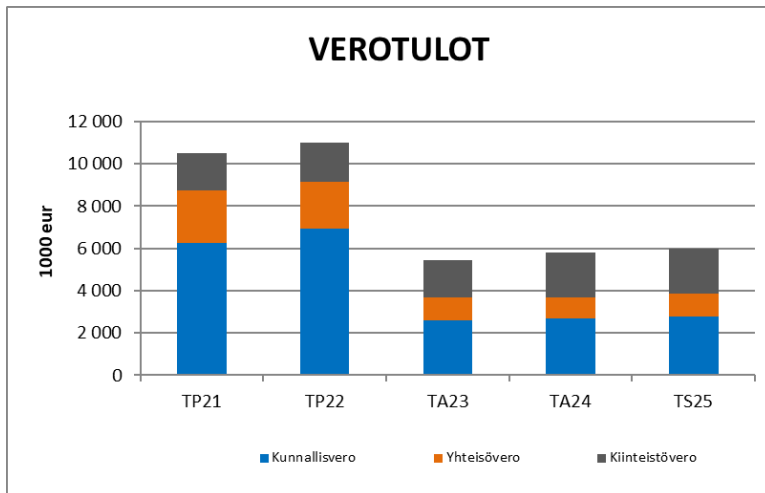
<b>TULOSLASKELMA</b>					
ulkoiset					
	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
<b>Toimintatuotot</b>					
Myyntituotot	1 197 726	441 450	551 643	568 192	585 238
Maksutuotot	166 787	177 950	168 350	173 401	178 603
Tuet ja avustukset	472 029	221 976	127 593	131 421	135 363
Muut toimintatuotot	1 185 733	1 405 825	1 491 165	1 535 900	1 581 977
<b>Toimintatuotot</b>	<b>3 022 275</b>	<b>2 247 201</b>	<b>2 338 751</b>	<b>2 408 914</b>	<b>2 481 181</b>
<b>Toimintakulut</b>					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-3 323 738	-2 821 384	-2 869 828	-2 955 923	-3 044 601
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-976 588	-619 375	-693 175	-713 970	-735 389
Muut henkilösivukulut	-118 042	-112 479	-105 794	-108 968	-112 237
Asiakaspalvelujen ostot	-13 015 104	-982 670	-582 304	-599 773	-617 766
Muiden palvelujen ostot	-2 038 618	-2 139 897	-2 838 764	-3 153 927	-3 478 545
Aineet, tarvikk. ja tavarat	-1 168 438	-1 035 260	-1 060 635	-1 092 454	-1 125 228
Avustukset	-277 355	-373 300	-382 000	-393 460	-405 264
Vuokrat	-205 412	-223 070	-194 370	-200 201	-206 207
Muut toimintakulut	-26 360	-5 100	-2 800	-2 884	-2 971
<b>Toimintakulut</b>	<b>-21 149 655</b>	<b>-8 312 535</b>	<b>-8 729 670</b>	<b>-9 221 560</b>	<b>-9 728 207</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-18 127 380</b>	<b>-6 065 334</b>	<b>-6 390 919</b>	<b>-6 812 647</b>	<b>-7 247 026</b>
Verotulot	11 006 580	5 550 000	5 818 000	5 997 000	6 095 000
Valtionosuudet	8 379 443	1 238 000	1 364 000	1 646 000	1 666 000
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>					
Korkotuotot	15 743	6 000	20 000	20 600	21 218
Muut rahoitustuotot	63 465	55 000	55 000	56 650	58 350
Korkokulut	-1 614	-2 250	0	0	0
Muut rahoituskulut	-14 350	-3 780	-1 200	-1 236	-1 273
Rahoitustuotot ja -kulut	63 245	54 970	73 800	76 014	78 294
<b>Rahoitus netto</b>	<b>19 449 268</b>	<b>6 842 970</b>	<b>7 255 800</b>	<b>7 719 014</b>	<b>7 839 294</b>
<b>VUOSIKATE</b>	<b>1 321 887</b>	<b>777 636</b>	<b>864 881</b>	<b>906 367</b>	<b>592 268</b>
<b>Poistot</b>					
Suunn. muk. poistot	-721 880	-695 068	-860 814	-880 000	-890 000
Satunnaiset erät	96				
Rahastojen muutos	25 000				
<b>TILIKAUDEN TULOS</b>	<b>625 103</b>	<b>82 568</b>	<b>4 067</b>	<b>26 367</b>	<b>-297 732</b>
Tilikauden yli-/alijäämä	<b>625 103</b>	<b>82 568</b>	<b>4 067</b>	<b>26 367</b>	<b>-297 732</b>

## RAHOITUSLASKELMA

<b>RAHOITUSLASKELMA</b>					
	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
<b><u>Toiminnan rahavirta</u></b>	<b>1 705 272</b>	<b>777 636</b>	<b>864 881</b>	<b>906 367</b>	<b>592 268</b>
Vuosikate	1 321 887	777 636	864 881	906 367	592 268
Satunnaiset erät	-2 121				
Tulorah. korjauuserät	385 505				
<b><u>Investointien rahavirta</u></b>	<b>-1 905 056</b>	<b>-1 490 400</b>	<b>-1 439 000</b>	<b>-310 000</b>	<b>-140 000</b>
Investointimenot	-2 005 335	-1 590 000	-1 641 000	-310 000	-140 000
Rahoitusosuudet	60 800	99 600	202 000		
Investointien myynti	24 984				
Pys.vast. luovutustulot	14 495				
<b>Toiminnan ja investointien rahavirta</b>	<b>-199 784</b>	<b>-712 764</b>	<b>-574 119</b>	<b>596 367</b>	<b>452 268</b>
<b><u>Rahoituksen rahavirta</u></b>					
<b>Antolain. muutokset</b>					
Antolainojen vähennys					
<b>Lainakannan muutokset</b>					
Pitkäaik. lainojen väh.	-50 000	-50 000			
Pitkäaik. lainojen lisäys					
Lyhytaik.lainojen muutos					
Muut maksuvalm. muutok.					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	11 501				
Vaihto-omais. muutos	344				
Saamisten muutos	6 950				
Korott. velkojen muutos	707 402				
<b>Rahoituksen rahavirta</b>	<b>676 197</b>	<b>-50 000</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Rahavarojen muutos</b>	<b>476 413</b>	<b>-762 764</b>	<b>-574 119</b>	<b>596 367</b>	<b>452 268</b>

## VEROT

VEROTULOT						
1000 eur						
	TP21	TP22	TA23	TA24	TS25	TS26
Kunnallisvero	6 271	6 947	2 580	2663	2760	2836
Yhteisövero	2 470	2 196	1 120	1010	1080	1102
Kiinteistövero	1 767	1 863	1 750	2145	2157	2157
<b>Yhteensä</b>	<b>10 508</b>	<b>11 006</b>	<b>5 450</b>	<b>5818</b>	<b>5997</b>	<b>6095</b>



## VALTIONOSUUDET

VALTIONOSUUDET					
1000 eur					
	TP22	TA 23	TA24	TS25	TS26
Peruspalvelut	6923	840	920		
Verotulotasaus	392	-113	-72		
Opetus- ja kulttuuri	-470	-468	-417		
Verotulomenetysten kompensatio	1534	474	477		
Sote-erät		505	456		
<b>Yhteensä</b>	<b>8379</b>	<b>1238</b>	<b>1364</b>	<b>1646</b>	<b>1666</b>

Valtionosuuksien arvioinnissa on käytetty lokakuussa 2023 julkaistuja tietoja ennakkollisista valtionosuuksista. Seuraavalle sivulle on koottu valtionosuuslaskelma, jossa eri erät on tarkemmin avattu.

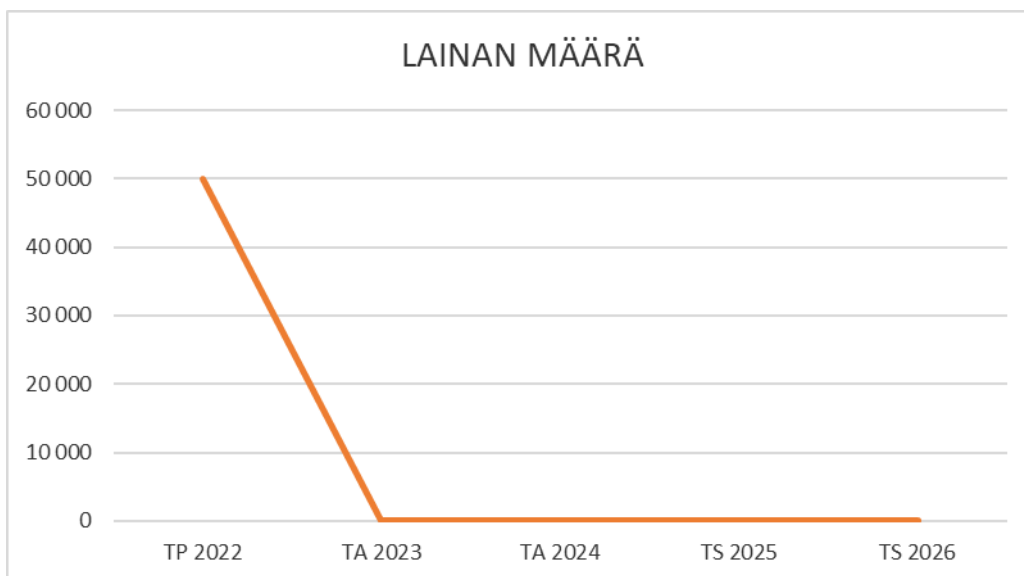
Vuosien 2025 ja 2026 osalta on huomioitu TE-palvelu-uudistuksen vaikutus.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)	<a href="#">Valtion talousarvioesitykset (vm.fi)</a>	euroa	euroa/asukas
Ikärakenne		1 462 304	694
Muut laskennalliset kustannukset		1 739 438	826
Kunnan laskennalliset kustannukset yhteensä		3 201 742	1 520
Kunnan omarahoitusosuus laskennallisesta kustannuksesta	-1 388,75 €/asukas	-2 926 096	-1 389
Valtion osuus laskennallisesta kustannuksesta		275 646	131
Lisäosat		743 669	353
Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset yhteensä		356 756	169
<b>JOSTA:</b> sote-uudistuksen tasauserät:			
Muutosrajoitin		485 220	230
Siirtymätasaus (vuonna 2024)		88 512	42
Jälkikäteistarkistuksesta johtuva valtionosuuden lisäsiirtotarve		-78 213	-37
Vos-lisäsiirron huomioiminen takautuvasti vuoden 2023 osalta		-39 107	-19
<b>Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ennen tulopohjan tasausta</b>		<b>1 376 072</b>	<b>653</b>
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (+tasauslisä/-tasausvähennys)		-71 580	-34
<b>1. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)</b>		<b>1 304 492</b>	<b>619</b>
<b>2. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet</b>			
Vuoden 2023 rahoitus		-417 565	-198
Laskurilla laskettu rahoitus vuodelle 2024 (täytä arviotiedot välilehdille 8 ja 9)		-633 019	-300
<i>Mistä</i>			
- kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutukseen (2024 taso)	-98,00 €/asukas	-206 486	
- kunnan omarahoitusosuus ammatilliseen koulutukseen (2024 taso)	-206,00 €/asukas	-434 042	
- positiiviset erät (esim. lukiorahoitus, vammaiskorotukset, opistot, taidelaitokset, apip)		7 509	
<b>Kunnan valtionosuusrahoitus 2024</b>		<b>886 927</b>	<b>421</b>
<b>Kunnan valtionosuusrahoitus 2024 itse syötetyillä opetus- ja kulttuuritoimen tiedoilla</b>		<b>671 473</b>	<b>319</b>
Veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus		477 519	227
<b>Kunnan valtionosuus ja veromenetysten korvaukset 2024</b>		<b>1 364 446</b>	<b>648</b>
<b>Kunnan valtionosuus ja veromen. korvaus 2024 itse syötetyillä opetus- ja kulttuuritoimen tiedoilla</b>		<b>671 473</b>	<b>319</b>
<b>Esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvaukset</b>			
Kotikuntakorvaukset, netto		-65 717	
<b>Kunnan valtionosuus, veromenetysten korvaus ja kotikuntakorvaukset 2024 (arvio)</b>		<b>1 298 729</b>	<b>616</b>
	maksatus	108 227 €/kuukausi	
<b>Kunnan valtionosuus, veromen. korvaus ja kotikuntakorvaukset 2024 (itse syötetyillä opetus- ja kulttuuritoimen tiedoi</b>		<b>605 756</b>	<b>287</b>
	maksatus	50 480 €/kuukausi	



## LAINA

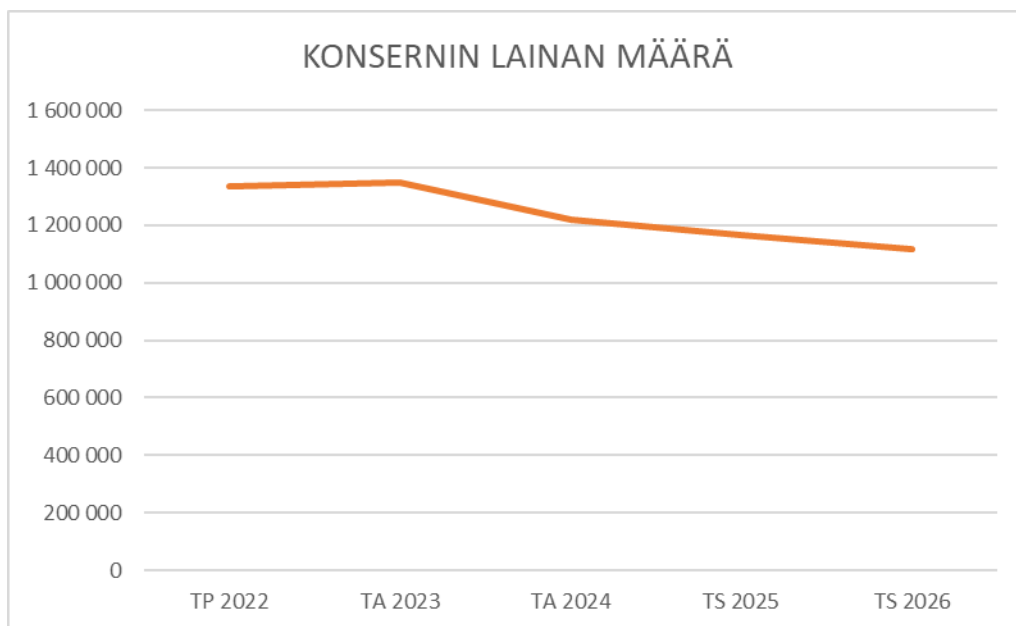
LAINAN MÄÄRÄ					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Lainat	50 000	0	0	0	0
Laina/asukas	23	0	0	0	0
Aukkaita	2 132	2 060	2 100	2 080	2 060



Kunnalla ei ole lainanottotarvetta vuodelle 2024.

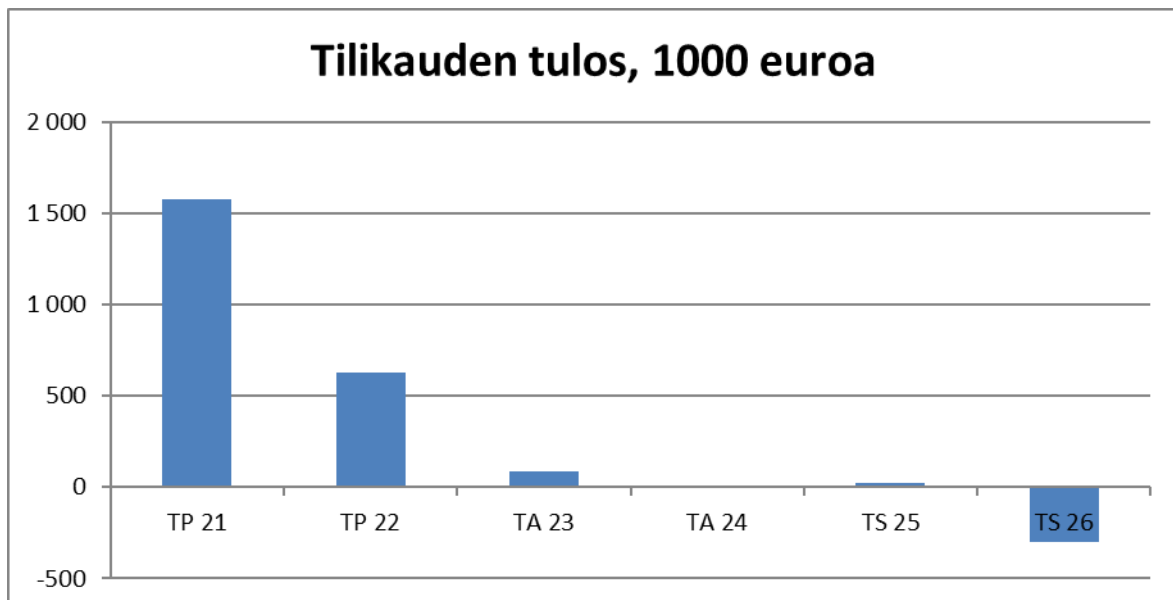
## KONSERNILAINA

<b>KONSERNIN LAINAN MÄÄRÄ</b>					
Kiint. Oy Vuokratatlot					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
<b>Lainat</b>	1 334 244	1 348 764	1 219 079	1 167 205	1 115 331
<b>Laina/asukas</b>	648	652	581	561	541
	2 060	2 070	2 100	2 080	2 060



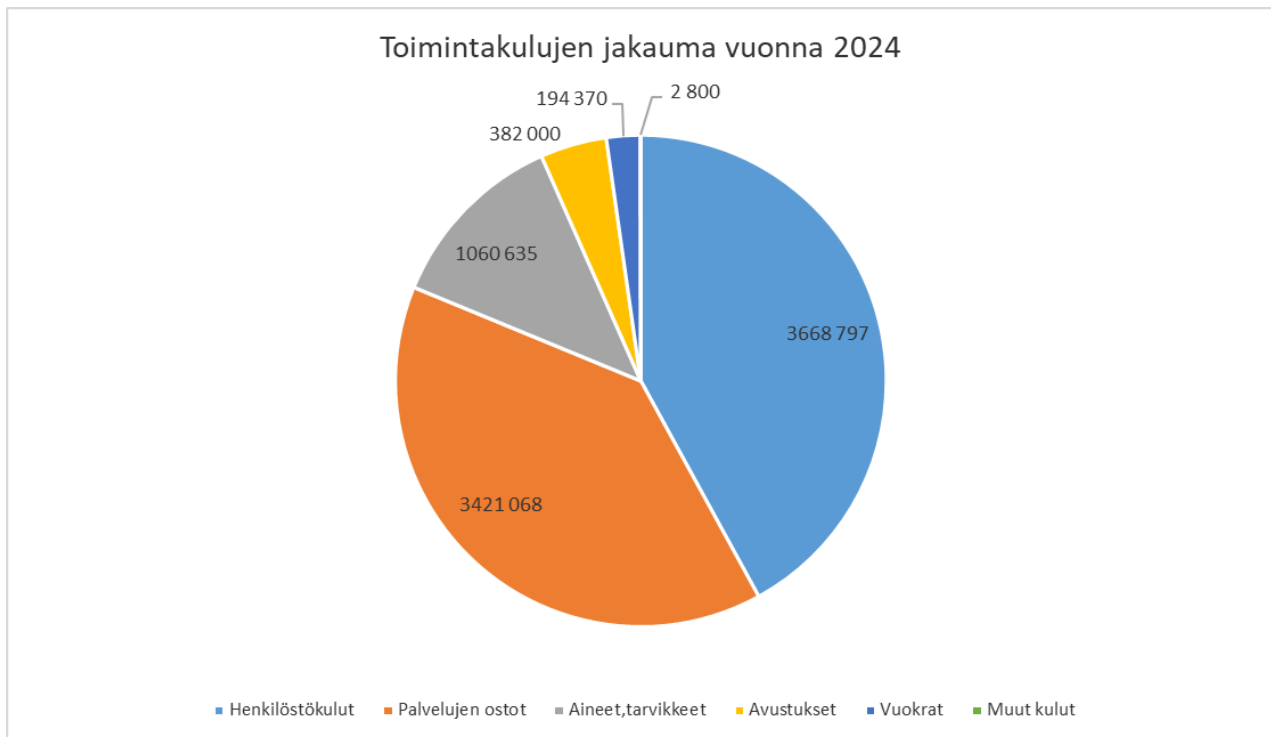
## TALOUSSUUNNITELMA 2024–2026

<b>TALOUSSUUNNITELMA 2024-2026</b>						
	<b>TP 21</b>	<b>TP 22</b>	<b>TA 23</b>	<b>TA 24</b>	<b>TS 25</b>	<b>TS 26</b>
	<b>1000 €</b>	<b>1000 €</b>	<b>1 000 €</b>	<b>1 000 €</b>	<b>1 000 €</b>	<b>1 000 €</b>
<b>Toimintakate</b>	-16 784	-18 127	-6 065	-6 391	-6 813	-7 247
<b>Verotulot</b>	10 508	11 007	5 550	5 818	5 997	6 095
<b>Valtionosuudet</b>	8 483	8 379	1 238	1 364	1 646	1 666
<b>Rahoitustuotot/kulut</b>	62	63	55	74	76	78
<b>Vuosikate</b>	<b>2 269</b>	<b>1 322</b>	<b>778</b>	<b>865</b>	<b>906</b>	<b>592</b>
<b>Poistot</b>	-711	-722	-695	-861	-880	-890
<b>Satunnaiset erät</b>						
<b>Arvonlennukset</b>	20	25				
<b>Tulos</b>	<b>1 578</b>	<b>625</b>	<b>83</b>	<b>4</b>	<b>26</b>	<b>-298</b>
<b>Varaukset</b>						
<b>Ali-/ylijäämä</b>	<b>1 578</b>	<b>625</b>	<b>83</b>	<b>4</b>	<b>26</b>	<b>-298</b>
<b>Kumul. ylijäämä</b>	<b>11 929</b>	<b>12 554</b>	<b>12 637</b>	<b>12 641</b>	<b>12 667</b>	<b>12 369</b>



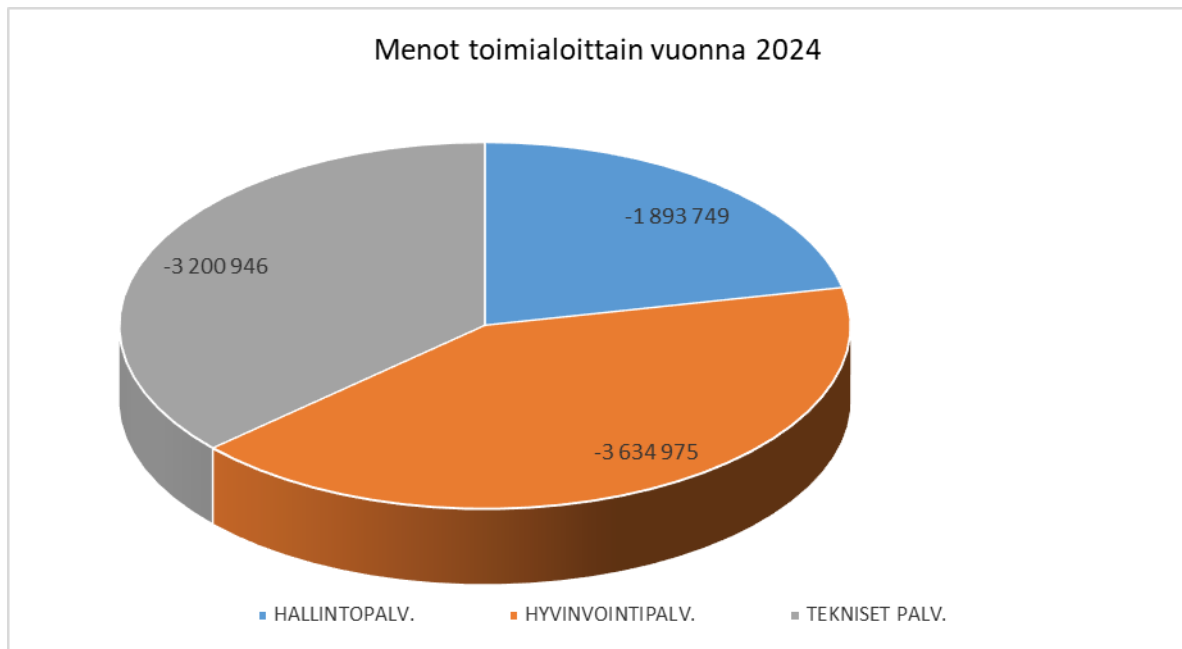
## TOIMINTAKULUT VUONNA 2024

<b>TOIMINTAKULUT (ulkoiset)</b>					
	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
<b>Henkilöstökulut</b>	4 418 368	3 553 238	3 668 797	3 778 861	3 892 227
<b>Palvelujen ostot</b>	15 053 722	3 122 567	3 421 068	3 753 700	4 096 311
<b>Aineet,tarvikkeet</b>	1 168 438	1 035 260	1 060 635	1 092 454	1 125 228
<b>Avustukset</b>	277 355	373 300	382 000	393 460	405 264
<b>Vuokrat</b>	205 412	223 070	194 370	200 201	206 207
<b>Muut kulut</b>	26 360	5 100	2 800	2 884	2 971
<b>YHTEENSÄ</b>	<b>21 149 655</b>	<b>8 312 535</b>	<b>8 729 670</b>	<b>9 221 560</b>	<b>9 728 207</b>



## KÄYTTÖTALouden MENOT JA TULOT VUONNA 2024

<b>KÄYTTÖTALouden MENOT JA TULOT TA 2024</b>				
(ulkoiset)				
	<b>HALLINTOPALV.</b>	<b>HYVINVOINTIPALV.</b>	<b>TEKNISET PALV.</b>	<b>YHTEENSÄ</b>
<b>Menot</b>	-1 893 749	-3 634 975	-3 200 946	<b>-8 729 670</b>
<b>Tulot</b>	171 408	132 098	2 035 245	<b>2 338 751</b>
<b>Nettomenot</b>	-1 722 341	-3 502 877	-1 165 701	<b>-6 390 919</b>



## KÄYTTÖTALOUSOSA

Taulukkojen vasemmassa yläkulmassa on mainittu viranhaltija, joka vastaa toimialan tai vastuualueiden taloudesta.

<b>PUUMALAN KUNTA</b>	<b>TP 2022</b>	<b>TA2023</b>	<b>TA2024</b>	<b>Muutos %</b>	<b>TS2025</b>	<b>TS2026</b>
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	4 617 627 €	3 184 401 €	<b>3 572 042 €</b>	<b>12,2</b>	3 679 203 €	3 789 579 €
Toimintamenot	-22 745 007 €	-9 249 735 €	<b>-9 962 961 €</b>	<b>7,7</b>	-10 491 850 €	-11 036 606 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-18 127 381 €</b>	<b>-6 065 334 €</b>	<b>-6 390 919 €</b>	<b>5,4</b>	<b>-6 812 646 €</b>	<b>-7 247 027 €</b>
Toimintakate euroa/asukas	-8 603 €	-2 930 €	<b>-3 043 €</b>	<b>3,9</b>	-3 275 €	-3 518 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	3 022 274 €	2 247 201 €	<b>2 338 751 €</b>	<b>4,1</b>	2 408 913 €	2 481 181 €
Toimintamenot	-21 149 655 €	-8 312 535 €	<b>-8 729 670 €</b>	<b>5,0</b>	-9 221 559 €	-9 728 207 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-18 127 381 €</b>	<b>-6 065 334 €</b>	<b>-6 390 919 €</b>	<b>5,4</b>	<b>-6 812 646 €</b>	<b>-7 247 027 €</b>

## HALLINTOPALVELUIDEN TOIMIALA

Hallintopalvelujen toimiala yhteensä

<b>KUNNANJOHTAJA</b>	<b>TP 2022</b>	<b>TA2023</b>	<b>TA2024</b>	<b>Muutos %</b>	<b>TS2025</b>	<b>TS2026</b>
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	823 197 €	325 616 €	<b>291 974 €</b>	<b>-10,3</b>	300 733 €	309 755 €
Toimintamenot	-14 527 580 €	-2 009 454 €	<b>-2 005 520 €</b>	<b>-0,2</b>	-2 295 686 €	-2 594 556 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-13 704 383 €</b>	<b>-1 683 838 €</b>	<b>-1 713 546 €</b>	<b>1,8</b>	<b>-1 994 952 €</b>	<b>-2 284 801 €</b>
Toimintakate euroa/asukas	-6 504 €	-813 €	<b>-816 €</b>	<b>0,3</b>	-959 €	-1 109 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	749 697 €	249 516 €	<b>171 408 €</b>	<b>-31,3</b>	176 550 €	181 847 €
Toimintamenot	-14 236 624 €	-1 935 809 €	<b>-1 893 749 €</b>	<b>-2,2</b>	-2 180 561 €	-2 475 978 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-13 486 926 €</b>	<b>-1 686 293 €</b>	<b>-1 722 341 €</b>	<b>2,1</b>	<b>-2 004 011 €</b>	<b>-2 294 132 €</b>

## KESKUSVAALILAUTAKUNTA

### Palvelusuunnitelma:

Vuonna 2024 toimitetaan presidentinvaali ja europarlamenttivaalit

Keskusvaalilautakunnan sihteeri	TP 2022	TA2023	TA2024	Muutos %	TS2025	TS2026
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	5 219 €	4 250 €	<b>8 500 €</b>	<b>100,0</b>	8 755 €	9 018 €
Toimintamenot	-4 313 €	-12 175 €	<b>-22 987 €</b>	<b>88,8</b>	-23 677 €	-24 387 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	906 €	-7 925 €	<b>-14 487 €</b>	<b>82,8</b>	-14 922 €	-15 369 €
Toimintakate euroa/asukas	0 €	-4 €	<b>-7 €</b>	<b>80,2</b>	-7 €	-7 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	5 219 €	4 250 €	<b>8 500 €</b>	<b>100,0</b>	8 755 €	9 018 €
Toimintamenot	-4 313 €	-12 175 €	<b>-22 987 €</b>	<b>88,8</b>	-23 677 €	-24 387 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	906 €	-7 925 €	<b>-14 487 €</b>	<b>82,8</b>	-14 922 €	-15 369 €

## KUNNANVALTUUSTO

### Palvelusuunnitelma:

Kunnanvaltuusto käyttää kuntalain mukaisesti kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustossa on 19 jäsentä, joista yksi toimii puheenjohtajana ja kolme varapuheenjohtajina. Puheenjohtajisto valitaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Kunnanjohtaja	TP 2022	TA2023	TA2024	Muutos %	TS2025	TS2026
<b>Valtuuston kokouksia</b>	7	6	<b>6</b>		6	6
<b>Käsitellyjä asioita</b>	55	45	<b>45</b>		45	45
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	41 €	100 €	<b>100 €</b>	<b>0,0</b>	103 €	106 €
Toimintamenot	-53 343 €	-63 353 €	<b>-71 568 €</b>	<b>13,0</b>	-73 715 €	-75 926 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-53 302 €	-63 253 €	<b>-71 468 €</b>	<b>13,0</b>	-73 612 €	-75 820 €
Toimintakate euroa/asukas	-25 €	-31 €	<b>-34 €</b>	<b>11,4</b>	-35 €	-37 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	41 €	100 €	<b>100 €</b>	<b>0,0</b>	103 €	106 €
Toimintamenot	-33 368 €	-42 619 €	<b>-40 307 €</b>	<b>-5,4</b>	-41 516 €	-42 762 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-33 327 €	-42 519 €	<b>-40 207 €</b>	<b>-5,4</b>	-41 413 €	-42 656 €

## TARKASTUSLAUTAKUNTA

### Palvelusuunnitelma:

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida kunnan toimintaa ja johtaa hallinnon ja talouden tarkastusta.

Toimikausi on valtuustokausi.

Tarkastuslautakunnan sihteeri	TP 2022	TA2023	TA2024	Muutos %	TS2025	TS2026
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	0 €	0 €	0 €	0,0	0 €	0 €
Toimintamenot	-21 075 €	-27 686 €	-26 100 €	-5,7	-26 883 €	-27 689 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-21 075 €	-27 686 €	-26 100 €	-5,7	-26 883 €	-27 689 €
Toimintakate euroa/asukas	-10 €	-13 €	-12 €	-7,1	-13 €	-13 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	0 €	0 €	0 €	0,0	0 €	0 €
Toimintamenot	-20 205 €	-26 673 €	-23 545 €	-11,7	-24 251 €	-24 979 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-20 205 €	-26 673 €	-23 545 €	-11,7	-24 251 €	-24 979 €

## KUNNANHALLITUS

### Palvelusuunnitelma:

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta ja käyttää kunnan puhevaltaa kuntalain mukaisesti.

Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Kunnanhallitus johtaa myös elinkeinopolitiikkaa, työllistämistoimintaa, saaristoalueiden kehittämistä, maankäytön suunnittelua, maapolitiikkaa, arkistotoimeja ja kuntayhteistyötä. Kunnanhallitus johtaa koko kuntakonsernin toimintaa. Kunnanhallitus toimii kunnan jäteviranomaisena. Vuoden 2024 aikana päivitetään myös varautumissuunnitelmaan kuuluvat toimintaohjekortit ja tehdään häiriötilannekeskussuunnitelma. Hallituksen toimikausi on kaksi vuotta.

Kunnanjohtaja	TP 2022	TA2023	TA2024	Muutos %	TS2025	TS2026
<b>Kunnanhallituksen kokouksia</b>	13	11	11		11	11
<b>Käsitellyjä asioita</b>	211	175	175		175	175
<b>Verotuskustannukset, euroa</b>	47 465	25 000	25 000		25 000	25 000
<b>Työttömyysaste, keskimäärin</b>	9	9	9		9	9
<b>Työmarkkinatuen kuntaosuus, euroa</b>	90 846	95 000	95 000		95 000	95 000
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	58 191 €	42 100 €	15 100 €	-64,1	15 553 €	16 020 €
Toimintamenot	-490 754 €	-595 208 €	-562 426 €	-5,5	-579 299 €	-596 678 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-432 563 €	-553 108 €	-547 326 €	-1,0	-563 746 €	-580 658 €
<b>Toimintakate euroa/asukas</b>	-205 €	-267 €				
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	58 191 €	42 100 €	15 100 €	-64,1	15 553 €	16 020 €
Toimintamenot	-480 381 €	-584 185 €	-546 563 €	-6,4	-562 960 €	-579 849 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-422 189 €	-542 085 €	-531 463 €	-2,0	-547 407 €	-563 829 €



## YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

### Palvelusuunnitelma:

Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa isäntäkuntamallilla Savonlinnan kaupunki. Vielä toistaiseksi vastuualueen (ent. nimeltään sosiaali- ja terveysterveystoiminta) alla esitetään kehitysvammaisten asumispalveluihin kohdentuvia tilakustannuksia noin 24 000 euroa. Kehitysvammaisten palveluasunnot Peippolassa tyhjenevät tammikuussa 2024, mutta kunta maksaisi edelleen vuokraa tiloista Puumalan Vuokrataloille. Tähän saakka kunta on laskuttanut suoraan asukkailta vuokrat ja puolestaan maksanut Vuokrataloyhtiölle vuokran. Aiempien vuosien toteumia katsottaessa on siten syytä huomioida se, että aiemmin vastuualueen alla oli kaikki sote-palveluiden kustannukset sekä asumisen tulot.

Kunnanjohtaja	TP 2022	TA2023	TA2024	Muutos %	TS2025	TS2026
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	424 279 €	0,0 €	0 €		0 €	0 €
Toimintamenot	-12 879 103 €	-121 170,0 €	-103 600 €	-14,5	-106 708 €	-109 909 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-12 454 824 €	-121 170,0 €	-103 600 €	-14,5	-106 708 €	-109 909 €
Toimintakate euroa/asukas	-5 911 €	-58,5 €	-49 €	-15,7	-51 €	-53 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	424 279 €	0,0 €	0 €		0 €	0 €
Toimintamenot	-12 657 803 €	-121 170,0 €	-103 600 €	-14,5	-106 708 €	-109 909 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-12 233 524 €	-121 170,0 €	-103 600 €	-14,5	-106 708 €	-109 909 €

## HALLINTO- TALOUSPALVELUT

### Palvelusuunnitelma:

Vastuualueen tehtävänä on tuottaa hallinto-, talous-, atk- ja henkilöstöhallinnon palvelut koko kunnan ja tarvittaessa myös kuntakonsernin ja yhteistoimintakuntien käyttöön. Lisäksi tehtäviin kuuluu muun muassa kunnan yleisasiakaspalvelu, arkistotoimen hoitaminen ja asiointipisteen ylläpito. Lisäksi hallinto- ja talouspalveluiden vastuulla on tietosuojasi-asiat.

Hallintopäällikkö	TP 2022	TA2023	TA2024	Muutos %	TS2025	TS2026
<b>Asiointipisteen palvelutiketit kpl/vuosi</b>	ei tietoa, uusi tunnusluku	ei tietoa, uusi tunnusluku	650		650	650
<b>Työterveyshuollon bruttokulut, euroa</b>	50 693	40 000	40 000		40 000	40 000
<b>Korkokulut, euroa</b>	1 614	5 000	0		0	0
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	114 308 €	104 000 €	148 466 €	42,8	152 920 €	157 508 €
Toimintamenot	-524 480 €	-554 241 €	-621 145 €	12,1	-639 779 €	-658 973 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-410 172 €	-450 241 €	-472 679 €	5,0	-486 859 €	-501 465 €
Toimintakate euroa/asukas	-195 €	-218 €	-225 €	3,5	-234 €	-243 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	40 808 €	27 900 €	27 900 €	0,0	28 737 €	29 599 €
Toimintamenot	-497 714 €	-524 734 €	-575 044 €	9,6	-592 295 €	-610 064 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	-456 905 €	-496 834 €	-547 144 €	10,1	-563 558 €	-580 465 €

## ELINVOIMAPALVELUT

### Palvelusuunnitelma:

Elinvoimapalvelujen tehtävänä on edistää kunnan elinvoiman myönteistä kehitystä. Erityistehtävänä on vapaa-ajan asukkaiden huomioiminen kunnan toiminnassa. Elinvoimapalveluiden vastuualueen tulee harjoittaa menestyksellistä elinkeinopolitiikkaa, ja huolehtia mm. seuraavista tehtävistä: maaseudun elinvoiman edistäminen, yleisen viihtyvyyden lisääminen, seudullinen maaseutuhallinto (Mikkelin kaupunki) ja maatalousyrittäjien palveleminen, matkailupalvelut ja -markkinointi sekä yleinen kuntamarkkinointi. Elinvoimapalvelujen tehtävänä on palvella Puumalassa sijaitsevia yrityksiä ja yrityksen perustamista suunnittelevia sekä houkutella kuntaan investointeja, yrityksiä ja matkailijoita.

Elinvoimapalvelujen tehtäviin kuuluu kunnan joukkoliikenneolojen kehittäminen ja kunnan saavutettavuuden kehittäminen. Puumalalla on yhteinen elinkeinokehittäjä Sulkavan kunnan kanssa ja työaika Puumalaan on 60 %.

Vuodelle 2024 ei ole budjetoitu yritysryhmähankkeita ja niiden hallinnointia, mikä näkyy sekä menojen että tulojen laskuna määrärahasa.

Kunnanjohtaja	TP 2022	TA2023	TA2024	Muutos %	TS2025	TS2026
<b>Markkinointibudjetti €</b>	47 128 €	40 000	<b>45 000</b>		45 000	45 000
<b>Perustetut yritykset</b>	21	18	<b>18</b>		18	18
<b>Yrityskanta</b>	265	250	<b>250</b>		250	250
<b>Asiointiliikenteen matkustajia/reitti</b>	3	3	<b>3</b>		3	3
<b>Tuettu maksullinen lomitus, maksetut tunnit</b>	546	500	<b>500</b>		500	500
<b>Saaristoreitin lauttayliykset</b>	2 183	3 000	<b>2 800</b>		3 000	3 000
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	221 158 €	175 166 €	<b>119 808 €</b>	<b>-31,6</b>	123 402 €	127 104 €
Toimintamenot	-554 512 €	-635 621 €	<b>-597 694 €</b>	<b>-6,0</b>	-845 625 €	-1 100 994 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-333 354 €</b>	<b>-460 455 €</b>	<b>-477 886 €</b>	<b>3,8</b>	<b>-722 223 €</b>	<b>-973 889 €</b>
Toimintakate euroa/asukas	-158 €	-222 €	<b>-228 €</b>	<b>2,3</b>	-347 €	-473 €
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	221 158 €	175 166 €	<b>119 808 €</b>	<b>-31,6</b>	123 402 €	127 104 €
Toimintamenot	-542 841 €	-624 253 €	<b>-581 703 €</b>	<b>-6,8</b>	-829 154 €	-1 084 029 €
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-321 682 €</b>	<b>-449 087 €</b>	<b>-461 895 €</b>	<b>2,9</b>	<b>-705 752 €</b>	<b>-956 924 €</b>

## HYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMIALA

Hyvinvointipalvelujen toimiala yhteensä

HYVINVOINTI- JA KULTTUURIJOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	166 895	141 080	158 982	12,7	163 751	168 664
Toimintamenot	-3 743 647	-3 728 636	-4 442 473	19,1	-4 575 747	-4 713 020
<b>TOIMINTAKATE</b>	-3 576 752	-3 587 556	-4 283 491	19,4	-4 411 996	-4 544 356
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	-1 698	-1 733	-2 040	17,7	-2 121	-1 798
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	149 643	141 080	132 098	-6,4	136 061	140 143
Toimintamenot	-2 919 767	-3 140 961	-3 634 975	15,7	-3 744 024	-3 856 345
<b>TOIMINTAKATE</b>	-2 770 125	-2 999 881	-3 502 877	16,8	-3 607 963	-3 716 202

## HYVINVOINTILAUTAKUNTA

### Palvelusuunnitelma:

Hyvinvointilautakunta hallinnoi opetus-, varhaiskasvatus-, nuoriso-, liikunta-, aikuiskoulutus- sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluja, koordinoi näiden toimintaa ja ohjaa niitä. Hyvinvointilautakunnan vastuualueella on myös vanhus- ja vammaisneuvosto. Hyvinvointilautakunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia.

HYVINVOINTI- JA KULTTUURIJOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>Hyvinvointilautakunnan kokouksia</b>	7	6	5		5	5
<b>Käsiteltyjä asioita</b>	75	60	60		60	60
<b>Vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksia</b>	5	5	5		5	5
<b>Käsiteltyjä asioita</b>	39	40	40		40	40
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	161	0	0	0,0	0	0
Toimintamenot	-114 623	-140 919	-157 779	12,0	-162 512	-167 388
<b>TOIMINTAKATE</b>	-110 915	-140 919	-157 779	12,0	-162 512	-167 388
Toimintakate euroa/asukas	-53	-68	-75	10,4	-78	-69
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	161	0	0	0,0	0	0
Toimintamenot	-110 030	-135 960	-150 613	10,8	-155 131	-159 785
<b>TOIMINTAKATE</b>	-109 869	-135 960	-150 613	10,8	-155 131	-159 785

## OPETUSPALVELUT

**Palvelusuunnitelma:**

Opetuspalvelut tarjoaa esiopetusta, perusopetusta, aamu- ja iltapäivätoimintaa, kerhotoimintaa sekä ostaa taiteen perusopetusta. Oppilaalle turvataan koko yleissivistävän koulutuksen ajan oppimisympäristö, joka tukee häntä perustietojen ja -taitojen sekä tiedon hankinnan ja soveltamisen oppimisessa. Oppilasta tuetaan hyvän opiskelumotivaation ja yhteistyötaitojen saavuttamisessa. Yleissivistävän koulutuksen aikana oppilas kasvaa ihmisenä ja oppii kunnioittamaan ympäristöä.

PERUSKOULUN REHTORI	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>Oman perusopetuksen toimintakate €/oppilas</b>	19 510	19 825	19 825		20 770	21 808
<b>Esiopetuksen toimintakate, €/oppilas 0-9 -luokan oppilaat</b>	10 285	10 461	10 461		7 846	10 461
<b>Peruskoulun päättäneet saavat jatko-opintopaikan, % oppilaista</b>	96	88	80		81	80
<b>Vakinainen henkilöstö osallistuu täydennyskoulutukseen, % henkilöstöstä</b>	100	100	100		100	100
<b>Oppilashuollon ammattihenkilöiden läsnäolon toteutuminen, % sovitusta</b>			100		100	100
<b>Oppimisen tukea tarvitsevat oppilaat saavat tarvitsemansa tasoisen tuen, % tuen oppilaista</b>	100	100	100		100	100
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
<b>Toimintatulot</b>	45 445	29 000	19 000	-34,5	19 570	20 157
<b>Toimintamenot</b>	-2 040 042	-1 986 907	-2 336 420	17,6	-2 406 513	-2 478 708
<b>TOIMINTAKATE</b>	-1 994 598	-1 957 907	-2 317 420	18,4	-2 386 943	-2 458 551
<b>Toimintakate euroa/asukas</b>	-947	-946	-1 104	16,7	-1 148	-954
<b>TALOUS (ulk)</b>						
<b>Toimintatulot</b>	45 445	29 000	19 000	-34,5	19 570	20 157
<b>Toimintamenot</b>	-1 610 935	-1 707 441	-1 941 595	13,7	-1 999 843	-2 059 838
<b>TOIMINTAKATE</b>	-1 565 491	-1 678 441	-1 922 595	14,5	-1 980 273	-2 039 681

## VARHAISKASVATUSPALVELUT

**Palvelusuunnitelma:**

Varhaiskasvatuspalveluja tarjoaa päiväkoti. Lapselle turvataan koko varhaiskasvatuksen ajan hänen ikä- ja kehitystasonsa mukainen kasvatus, opetus ja hoito. Lapsen kasvupolku suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Lapsen kasvu- ja oppimisympäristö on lapsilähtöinen, monipuoliseen leikkiin ja toimintaan kannustava.

<b>PÄIVÄKODIN JOHTAJA</b>	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>Muutos %</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
<b>Päiväkodin toimintakate €/hoitopäivä</b>	102	97	97		97	97
<b>Vakinainen henkilöstö osallistuu vuosittain täydennyskoulutukseen, % henkilöstöstä</b>	80	100	100		100	100
<b>Eritasoista tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa tuen, % lapsista</b>	100	100	100		100	100
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	3 629	16 000	0	-100,0	0	0
Toimintamenot	-644 589	-574 947	-780 108	35,7	-803 511	-827 617
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-640 960</b>	<b>-558 947</b>	<b>-780 108</b>	<b>39,6</b>	<b>-803 511</b>	<b>-827 617</b>
Toimintakate euroa/asukas	-304	-270	-371	37,6	-386	-273
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	3 629	16 000	0	-100,0	0	0
Toimintamenot	-522 671	-514 210	-686 837	33,6	-707 442	-728 665
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-519 042</b>	<b>-498 210</b>	<b>-686 837</b>	<b>37,9</b>	<b>-707 442</b>	<b>-728 665</b>

## NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT

### Palvelusuunnitelma:

Nuorisopalvelut luo edellytyksiä lasten ja nuorten hyvinvointiin, harrastuksiin sekä omaehtoiseen toimintaan nuorisolain edellyttämällä tavalla lähipalveluina sekä digitaalisena nuorisotyönä yhdessä muiden paikallisten ja alueellisten nuorisolaan toimijoiden kanssa. Kaikessa toiminnassa korostuu lasten ja nuorten osallisuus nuorisovaltuuston toimiessa nuorten asioiden virallisena esiintuojana ja kommentoijana. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorille apua ja löytää ne palvelut, joita nuori tarvitsee päästäkseen elämässään eteenpäin. Liikuntapalvelut järjestää monipuolisia liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen sekä henkilökohtaista liikuntaneuvontaa. Toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa ovat mukana muut Puumalassa liikuntaa järjestävät paikalliset ja alueelliset tahot. Liikuntapalvelut tarjoaa myös toimitiloja ja taloudellista tukea puumalalaisille liikuntaa järjestäville yhdistyksille ja ryhmille.

VAPAA-AIKASIHTEERI	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
Nuorisovaltuuston kokoukset/kokoontumiset	7	7	7		7	7
Nuorten ja päättäjien yhteiset tilaisuudet	1	1	1		1	1
Nuorisotilan avoimien ovien toiminta 13-20 v. nuorille, tuntia	308	250	250		250	250
Nuorisotilan avoimien ovien toiminta 9-12 v. nuorille, tuntia	112	150	150		150	150
Maksuttomia liikuntaryhmiä eri kohderyhmille		9	9		9	9
LIITO-ryhmän kokoontumiskerrat		4	4		4	4
Kuntosalin kävijämäärä, käyntikertoja	10777	12 000	12000		12000	12000
Urheiluhallin käyttäjämaksujen osuus käyttömenoista %	57	40	40		40	40
Lisäresurssien saaminen hanketoiminnan kautta, hankkeita	4	4	4		4	4
Lasten ja nuorten moniammatillisen työryhmän kokoontumiskerrat	5	7	7		7	7
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	77 787	48 150	92 052	91,2	94 814	97 658
Toimintamenot	-418 935	-454 475	-532 387	17,1	-548 359	-564 809
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-341 148</b>	<b>-406 325</b>	<b>-440 335</b>	<b>8,4</b>	<b>-453 545</b>	<b>-467 151</b>
Toimintakate euroa/asukas	-162	-196	-210	6,8	-218	-199
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	60 535	48 150	65 168	35,3	67 123	69 137
Toimintamenot	-194 262	-238 420	-269 915	13,2	-278 012	-286 353
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-133 727</b>	<b>-190 270</b>	<b>-204 747</b>	<b>7,6</b>	<b>-210 889</b>	<b>-217 216</b>

## AIKUISKOULUTUSPALVELUT

**Palvelusuunnitelma:**

Puumalan kansalaisopisto järjestää vapaan sivistystyön koulutusta. Opiston laaja opetustarjonta tukee yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä. Opisto tarjoaa myös mahdollisuuksia musiikin perusopetukseen ja avoimeen yliopisto-opetukseen sekä järjestää tarvittaessa maksupalvelukoulutusta. Opiskelu viedään lähelle ihmistä turvaamalla opiskelumahdollisuudet myös haja-asutusalueella. Opiskelu tapahtuu elinikäisen oppimisen sekä kestävän kehityksen periaatteiden pohjalta. Opisto toimii yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa.

<b>HYVINVOINTI- JA KULTTUURIJOHTAJA</b>	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>Muutos %</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
<b>Opiskelijoiden lukumäärä</b>	1 700	1 800	1 800		1 800	1 800
<b>Opetustuntien lukumäärä</b>	3 086	3 200	3 200		3 200	3 200
<b>Toimintakate €/opetustunti</b>	87	87	87		87	87
<b>Toimintakate €/opiskelija</b>	158	154	154		154	154
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	33 933	41 000	41 000	0,0	42 230	43 497
Toimintamenot	-302 059	-321 118	-369 316	15,0	-380 395	-391 807
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-268 126</b>	<b>-280 118</b>	<b>-328 316</b>	<b>17,2</b>	<b>-338 165</b>	<b>-348 310</b>
<b>Toimintakate euroa/asukas</b>	<b>-127</b>	<b>-135</b>	<b>-156</b>	<b>15,5</b>	<b>-163</b>	<b>-169</b>
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	33 933	41 000	41 000	0,0	42 230	43 497
Toimintamenot	-269 790	-299 760	-328 390	9,6	-338 242	-348 389
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-235 857</b>	<b>-258 760</b>	<b>-287 390</b>	<b>11,1</b>	<b>-296 012</b>	<b>-304 892</b>

## KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

**Palvelusuunnitelma:**

Kirjastolaitos edistää kuntalaisten ja kunnassa lomailevien mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen. Lisäksi kirjastolaitos edistää virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöä ja niiden sivistyksellistä kehittymistä. Kulttuuripalvelut edistää ihmisten henkistä hyvinvointia. Kulttuuripalvelut järjestää tapahtumia, näyttelyitä ja retkiä sekä edistää paikallisten harrastajien toimintaa ja verkostoitumista. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa Liehtalanniemen museotilan ja Salpalinja-bunkkerin toiminnasta sekä koordinoi höyrylaiva s/s Wennon toimintaa yhteistyössä Puumalan veneseuran kanssa. Kulttuuripalvelut tukee saumattomasti kunnan matkailupalveluita ja osallistuu kuntamarkkinointiin.

MARKKINOINTIPÄÄLLIKKÖ	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
Kirjaston aukiolotuntien määrä	3 747	3 000	3 000		3 000	3 000
Lainojen määrä	19 864	15 000	15 000		15 000	15 000
Toimintakate €/laina	5	9	9		9	9
Kirjahankintojen määrä/1000 asukasta (OKM:n vähimmäistavoite: 350)	536	350	350		350	350
Järjestetyt kulttuuritapahtumat	30	20	20		20	20
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	5 940	6 930	6 930	0,0	7 138	7 352
Toimintamenot	-223 398	-250 270	-266 463	6,5	-274 457	-282 691
<b>TOIMINTAKATE</b>	-217 458	-243 340	-259 533	6,7	-267 319	-275 339
Toimintakate euroa/asukas	-103	-118	-124	5,1	-129	-134
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	5 940	6 930	6 930	0,0	7 138	7 352
Toimintamenot	-212 078	-245 170	-257 625	5,1	-265 354	-273 314
<b>TOIMINTAKATE</b>	-206 138	-238 240	-250 695	5,2	-258 216	-265 962



## TEKNINEN TOIMIALA

## TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tekniset palvelut yhteensä

TEKNINEN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	3 627 534	2 717 705	<b>3 121 086</b>	<b>14,8</b>	3 214 719	3 311 160
Toimintamenot	-4 473 779	-3 511 645	<b>-3 514 968</b>	<b>0,1</b>	-3 620 417	-3 729 030
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-846 245</b>	<b>-793 940</b>	<b>-393 882</b>	<b>-50,4</b>	<b>-405 698</b>	<b>-417 869</b>
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	<i>-402</i>	<i>-384</i>	<i>-188</i>	<i>-51,1</i>	<i>-195</i>	<i>-203</i>
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	2 122 934	1 856 605	<b>2 035 245</b>	<b>9,6</b>	2 096 302	2 159 191
Toimintamenot	-3 993 264	-3 235 765	<b>-3 200 946</b>	<b>-1,1</b>	-3 296 974	-3 395 884
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-1 870 330</b>	<b>-1 379 160</b>	<b>-1 165 701</b>	<b>-15,5</b>	<b>-1 200 672</b>	<b>-1 236 692</b>

## YHDYSKUNTAPALVELUT

## Palvelusuunnitelma:

Luoda tarkoitukseen sopiva, turvallinen ja viihtyisä asuin- ja toimintaympäristö päämäärätietoisesti suunnitellen ja toimien. Palvelutason säilyttäminen hoito- ja kunnossapitotöissä vähintään nykytasolla kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

TEKNINEN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
Valituksia katujen talvikunnossapidossa	alle 5	alle 10	<b>alle 5</b>		alle 10	alle 10
Valituksia katujen kesäkunnossapidossa	alle 5	alle 5	<b>alle 5</b>		alle 5	alle 5
Katujen kunnossapitohinta €/km	7 326	6 500	<b>6 500</b>		6 500	6 500
Avustettavia tiekunnallisia yksityisteitä km:t	268	300	<b>300</b>		300	300
Avustus, €/km	230-300	230/300	<b>300/400</b>		300/400	300/400
Vierasvene- ja kotivenepaikat	Jonossa 15 asiakasta	kotivene paikka kaikille	<b>kotivenepaikka lähes kaikille</b>		kotivene paikka kaikille	kotivene paikka kaikille
Kotivenepaikkatulot/paikka	267	275	<b>275</b>		275	300
Retkisatamaverkosto	ei edennyt	0	Retkisatamien kunnostushanke käynnistetty		Retkisatamien kunnostushanke valmistuu	0
Liikuntapaikkojen kunnan seuranta	toteutunut	toteutuu	<b>toteutuu</b>		toteutuu	toteutuu
Jätehuollon menot €	294 923	300 000	<b>300 000</b>		300 000	300 000
Jätehuollon tulot €	227 434	225 000	<b>225 000</b>		225 500	250 000
Kirjallisista jätemaksumuistutuksista tehdyt päätökset/kpl	0	alle 10	<b>alle 10</b>		alle 10	alle 10
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	423 797	439 780	<b>539 938</b>	<b>22,8</b>	556 136	572 820
Toimintamenot	-1 045 368	-1 053 005	<b>-1 138 604</b>	<b>8,1</b>	-1 172 762	-1 207 945
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-621 571</b>	<b>-613 225</b>	<b>-598 666</b>	<b>-2,4</b>	<b>-616 626</b>	<b>-635 125</b>
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	<i>-295</i>	<i>-296</i>	<i>-285</i>	<i>-3,8</i>	<i>-296</i>	<i>-308</i>
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	331 297	355 930	<b>399 030</b>	<b>12,1</b>	411 001	423 331
Toimintamenot	-968 143	-972 205	<b>-1 052 010</b>	<b>8,2</b>	-1 083 570	-1 116 077
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-636 846</b>	<b>-616 275</b>	<b>-652 980</b>	<b>6,0</b>	<b>-672 569</b>	<b>-692 746</b>

## PELASTUSPALVELUT

### Palvelusuunnitelma:

Pelastustoimen palvelut siirtyivät hyvinvointialueen järjestettäväksi vuoden 2023 alussa. Kunta toimii kiinteistöjen omistajana edelleen tiiviissä yhteistyössä pelastuspalvelujen järjestäjän kanssa.

TEKNINEN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	11 641	7 725	<b>7 725</b>	<b>0,0</b>	7 957	8 195
Toimintamenot	-239 890	-10 130	<b>-8 570</b>	<b>-15,4</b>	-8 827	-9 092
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-228 249</b>	<b>-2 405</b>	<b>-845</b>	<b>-64,9</b>	<b>-870</b>	<b>-896</b>
Toimintakate euroa/asukas	-108	-1	<b>0</b>	<b>0,0</b>	0	0
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	11 641	7 725	<b>7 725</b>	<b>0,0</b>	7 957	8 195
Toimintamenot	-239 890	-8 230	<b>-8 570</b>	<b>4,1</b>	-8 827	-9 092
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-228 249</b>	<b>-505</b>	<b>-845</b>	<b>67,3</b>	<b>-870</b>	<b>-896</b>

## KIINTEISTÖPALVELUT

### Palvelusuunnitelma:

Kiinteistöpalvelujen tehtävänä on ylläpitää yritystoiminnan (matkailu, teollisuus, liiketoiminta) käytössä olevia rakennuksia sekä kunnan omassa käytössä olevia rakennuksia ja tiloja. Rakennusten energiankulutuksen seurantaan kiinnitetään erityishuomiota. Tehtävänä on myös ylläpitää, vuokrata käypään vuokra-arvoon sekä myydä aktiivisesti vuokrattavana olevia kiinteistöjä että omassa käytössä tarpeettomaksi tulevia rakennuksia. Kunnalla on turvalliset ja terveet kiinteistöt ja niiden sisäilmaa seurataan toimintaohjelmamme mukaisesti. Vuokra-asuntojen remonttien yhteydessä otetaan huomioon esteettömyysnäkökulma.

TEKNINEN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>Kiinteistöjen toimintahäiriöihin reagoiminen</b>		käydään samana päivänä	<b>käydään samana päivänä</b>		käydään samana päivänä	
<b>Kiinteistöjen menot/m<sup>2</sup>/kk</b>	3,58	3,6	<b>3,6</b>		3,6	3,6
<b>Kiinteistöjen tulot/m<sup>2</sup>/kk</b>	1,59	1,61	<b>1,61</b>		1,61	1,61
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	1 404 828	1 669 250	<b>1 916 151</b>	<b>14,8</b>	1 973 636	2 032 845
Toimintamenot	-1 462 969	-1 264 319	<b>-1 612 011</b>	<b>27,5</b>	-1 660 371	-1 710 182
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-58 140</b>	<b>404 931</b>	<b>304 140</b>	<b>-24,9</b>	<b>313 264</b>	<b>322 662</b>
Toimintakate euroa/asukas	-28	196	<b>145</b>	<b>-26,0</b>	151	157
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	412 068	892 000	<b>978 400</b>	<b>9,7</b>	1 007 752	1 037 985
Toimintamenot	-1 157 676	-1 129 920	<b>-1 448 453</b>	<b>28,2</b>	-1 491 907	-1 536 664
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-745 607</b>	<b>-237 920</b>	<b>-470 053</b>	<b>97,6</b>	<b>-484 155</b>	<b>-498 679</b>

## YMPÄRISTÖVALVONTA

### Palvelusuunnitelma:

Kunnassa tapahtuvan rakentamisen valvonta ja ohjaus sekä ympäristöasiat. Rakennusvalvontamaksuilla katetaan aiheutuvista menoista noin 80-100 %. Rakennusvalvonnassa on rakennustarkastajan lisäksi osa ympäristösihteerin työpanoksesta lähinnä rakennusten paikan ja korkeusaseman merkintätehtävissä sekä yhteensä vajaa henkilötyövuosi toimistosihteerien työpalkoista. Ympäristösihteerin työpanosta myydään Sulkavalle päivän verran viikossa. Puumalan kunnan rakennusjärjestys ja ympäristönsuojelumääräykset päivitetään vuonna 2024. Ympäristövalvonnan asiointiajat mitoitetaan asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Olennaista on myös, että kunnan myöntämät poikkeamisluvat saavat lainvoiman ilman valitusmenettelyjä. Rakennusten käyttötarkoituksen muutoksia ja niihin liittyviä vaatimuksia joustavoitetaan mahdollisuuksien mukaan.

RAKENNUSTARKASTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>Rakennus- ja toimenpideluvat</b>	151	200	<b>180</b>		150	150
<b>Käsittelyaika, kuukautta</b>	alle 1 kk	alle 1 kk	<b>alle 1 kk</b>		alle 1 kk	alle 1 kk
<b>Menot €/lupa</b>	826	787	<b>800</b>		600	600
<b>Tulot €/lupa</b>	398	450	<b>450</b>		450	460
<b>Khall. myöntämät poikk.luvat</b>	7	10	<b>10</b>		10	10
<b>Tek.ltk:n myöntämät poikk.luvat</b>	3	5	<b>3</b>		5	5
<b>Tekn.joht. myöntämät poikkeamisluvat</b>	8	5	<b>7</b>		5	5
<b>Ympäristöluvat</b>	0	2	<b>2</b>		2	2
<b>Maa-ainesluvat</b>	1	3	<b>3</b>		3	3
<b>Käsittelyaika maa-aines- ja ymp.luvat/ kk</b>	7 kk	alle 3 kk	<b>alle 3 kk</b>		alle 3	alle 3
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	87 568	95 500	<b>106 700</b>	<b>11,7</b>	109 901	113 198
Toimintamenot	-200 105	-209 137	<b>-227 644</b>	<b>8,8</b>	-234 473	-241 508
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-112 537</b>	<b>-113 637</b>	<b>-120 944</b>	<b>6,4</b>	<b>-124 572</b>	<b>-128 309</b>
<b>Toimintakate euroa/asukas</b>	<b>-53</b>	<b>-55</b>	<b>-58</b>	<b>4,9</b>	<b>-60</b>	<b>-62</b>
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	87 568	95 500	<b>106 700</b>	<b>11,7</b>	109 901	113 198
Toimintamenot	-182 923	-189 125	<b>-199 172</b>	<b>5,3</b>	-205 147	-211 302
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-95 355</b>	<b>-93 625</b>	<b>-92 472</b>	<b>-1,2</b>	<b>-95 246</b>	<b>-98 104</b>

## KAAVOITUS- JA TONTTIPALVELUT

### Palvelusuunnitelma:

Kaavoituksen päämääränä on viihtyisä ympäristö kestävän kehityksen periaatteet huomioivalla maankäytön suunnittelulla. Kaavoitukseen sisältyy mittaustoimi ja tonttien myynti, kunnan maa- ja metsätilojen ylläpito. Vakituiseen asumiseen soveltuvien, Saimaan rannalle sijoittuvien alueiden kartoitusta jatketaan ja niiden ostamiseen varaudutaan. Kirkonkylän asemakaavan ajantasaistaminen aloitettiin vuonna 2023 ja se jatkuu vuosina 2024 ja 2025. Kunnan metsäomaisuutta hoidetaan vuosille 2018-2027 laaditun metsäsuunnitelman mukaisesti maltillisin toimenpitein. Metsäomaisuuden hoitosopimus uusitaan vuonna 2024. Puumalan kunnan metsäalueet liitetään luomukeruualueiksi. Puumalan kunnan metsäomaisuuden liittämistä FSC-sertifioinnin piiriin tutkitaan.

TEKNINEN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
Rantayleiskaavojen päivittämiskustannukset maanomistajilta	0	2 000	<b>2 000</b>		2 000	2 000
Kaavoituksen konsulttipalveluostot	11 600	25 000	<b>25 000</b>		25 000	0
Kanttorilanrannan asemakaava	ei edennyt	luonnosvaihe	<b>luonnosvaihe</b>		lainvoimainen	lainvoimainen
Taajama-asemakaavamuutokset	valmisteilla	vireillä	<b>luonnosvaihe</b>		1. vaihe lainvoimainen	2. vaihe lainvoimainen
Metsäomaisuudenoitokulut (metsämaata 891 ha)	€/ha 13	15	<b>15</b>		20	20
Tuotto €/ha	108	150	<b>130</b>		130	130
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	105 287	100 000	<b>100 000</b>	<b>0,0</b>	103 000	106 090
Toimintamenot	-42 025	-59 820	<b>-63 034</b>	<b>5,4</b>	-64 925	-66 873
<b>TOIMINTAKATE</b>	63 261	40 180	<b>36 966</b>	<b>-8,0</b>	38 075	39 217
Toimintakate euroa/asukas	30	19	<b>18</b>	<b>-9,3</b>	18	19
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	105 287	100 000	<b>100 000</b>	<b>0,0</b>	103 000	106 090
Toimintamenot	-40 075	-59 720	<b>-62 900</b>	<b>5,3</b>	-64 787	-66 731
<b>TOIMINTAKATE</b>	65 211	40 280	<b>37 100</b>	<b>-7,9</b>	38 213	39 359

## ASUMISPALVELUT

## Palvelusuunnitelma:

Turvataan puumalalaisille ja Puumalaan muuttaville vuokra-asunnon tarvitseville ympäristöltään viihtyisiä ja turvallinen asumisvaihtoehto omistusasumiselle. Edistetään arjessa sujuvuutta ja selviämistä. Kehitetään edelleen kausityöntekijöiden asumispalveluja mm. tarjoamalla edullista kesäaikaista asumista. Kunnan vuokratalojen kuntokartoitukset teetettiin vuonna 2023 ja niiden pohjalta jatketaan tarkempaan korjaussuunnitteluun vuonna 2024.

TEKNINEN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
Asuntojen käyttöaste, %	87	90	85		90	90
Asukaskysely	0	ei laadita	ei laadita		laaditaan	ei laadita
Riittävä määrä vuokra-asuntoja	ei asunnottomia	ei asunnottomia	ei asunnottomia		ei asunnottomia	ei asunnottomia
Esteettömyyskorjaukset seniorikodeissa	tehdään asuntoremonttien yhteydessä	tehdään asuntoremonttien yhteydessä	tehdään asuntoremonttien yhteydessä		tehdään asuntoremonttien yhteydessä	tehdään asuntoremonttien yhteydessä
Vuokramenot kattavat hoitomenot	kyllä	kyllä	kyllä		kyllä	kyllä
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	390 110	365 450	387 572	6,1	399 199	411 175
Toimintamenot	-285 191	-291 858	-281 801	-3,4	-290 255	-298 963
<b>TOIMINTAKATE</b>	104 919	73 592	105 771	43,7	108 944	112 212
Toimintakate euroa/asukas	50	36	50	41,7	52	54
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	377 110	365 450	380 390	4,1	391 802	403 556
Toimintamenot	-251 232	-269 705	-269 540	-0,1	-277 626	-285 955
<b>TOIMINTAKATE</b>	125 878	95 745	110 850	15,8	114 176	117 601

## RUOKAHUOLTO- JA PUHTAANAPIDON PALVELUT

### Palvelusuunnitelma:

Ruoka- ja puhtaanapitopalvelut siirtyivät vuonna 2023 Järvi-Saimaan Palvelut Oy:lle, jonka osakkaaksi kunta liittyi vuodenvaihteessa 2022-2023. Kunta ostaa kiinteistöjensä puhtaanapitopalvelut ja koulun sekä päiväkodin ruokahuollon JSP:ltä. Kunnan tekninen toimii jatkossakin kiinteässä yhteistyössä ruoka- ja puhtaanapitopalvelujen tarjoajan kanssa. Toiminnan seuranta ja mahdollisia korjausliikkeitä tehdään yhteistyössä JSP:n kanssa. Ruokahuollon ja puhtaanapidon kustannukset on kohdennettu niiden kustannuspaikkojen alle, mille kustannus todellisuudessa kuuluu. Pääosa kustannuksista on siten siirtynyt hyvinvointipalveluiden alle.

TEKNINEN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
<b>Asiakastyytyväisyyskyselyn koululaisille</b>	uluruokakysely tehty	toteutetaan	<b>ei toteuteta</b>		ei tehdä	ei tehdä
<b>Suoritteiden á-hinnan seuranta €</b>	5,67	0				
<b>Ateriapalveluasiakkaille lämmin lounasateria myös viikonloppuisin</b>	toteutui	0				
<b>Siivouskaluston ajan tasalla pysyminen. Uusien laitteiden hankkiminen vähintään yksi laite vuodessa.</b>	1 hankittu	0				
<b>TALOUS (sis+ulk)</b>						
Toimintatulot	1 153 726	30 000	<b>53 000</b>	<b>76,7</b>	54 590	56 228
Toimintamenot	-998 388	-479 370	<b>-27 000</b>	<b>-94,4</b>	-27 810	-28 644
<b>TOIMINTAKATE</b>	155 337	-449 370	<b>26 000</b>	<b>-105,8</b>	26 780	27 583
<b>Toimintakate euroa/asukas</b>	74	-217	<b>12</b>	<b>-105,7</b>	13	13
<b>TALOUS (ulk)</b>						
Toimintatulot	747 386	30 000	<b>53 000</b>	<b>76,7</b>	54 590	56 228
Toimintamenot	-969 778	-479 370	<b>-27 000</b>	<b>-94,4</b>	-27 810	-28 644
<b>TOIMINTAKATE</b>	-222 393	-449 370	<b>26 000</b>	<b>-105,8</b>	26 780	27 583

## INVESTOINNIT

### INVESTOINNIT, KAIKKI YHTEENSÄ

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	85 784	99 600	99 600	202 000	0	0
Toimintamenot	-2 005 335	-1 590 000	-1 740 000	-1 641 000	-310 000	-140 000
Toimintakate	-1 919 551	-1 490 400	-1 640 400	-1 439 000	-310 000	-140 000

### KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	505	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-18 346	-174 000	-294 000	-355 000	-45 000	-20 000
Toimintakate	-17 841	-174 000	-294 000	-355 000	-45 000	-20 000

### Yritystilojen saneeraus ja rakentaminen

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot		-20 000	-20 000	-30 000	-20 000	-20 000
Toimintakate		-20 000	-20 000	-30 000	-20 000	-20 000

### Maa-alueiden osto/myynti

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	505					
Toimintamenot	0	-100 000	-220 000	-300 000		
Toimintakate	505	-100 000	-220 000	-300 000		

### Osakkeet osto/myynti

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	0					
Toimintamenot	-18 346	-54 000	-54 000			
Toimintakate	-18 346	-54 000	-54 000			

### Retkikatamien kunnostus

	9573 TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot				-25 000	-25 000	
Toimintakate				-25 000	-25 000	

Puumalan kunnan omistamien kohteiden kunnostus Pidä Saaristo Siistinä ry:n toteuttamana.

**TEKNISTEN PALVELUJEN TOIMIALA YHTEENSÄ**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	85 279	99 600	99 600	202 000	0	0
Toimintamenot	-1 986 989	-1 416 000	-1 446 000	-1 286 000	-265 000	-120 000
Toimintakate	-1 901 710	-1 316 400	-1 346 400	-1 084 000	-265 000	-120 000

**Kadut, kirkonkylä**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot	-61 512	-90 000	-90 000	-100 000	-100 000	
Toimintakate	-61 512	-90 000	-90 000	-100 000	-100 000	

Koskenseläntien alku 80 te ja maalauksiin 20 te

**Kadut, Kotiniemi**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot				-35 000		
Toimintakate				-35 000		

Kotiniemen alkupään kevyenliikenteen väylän jatkaminen

**Yleiset alueet**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot				50 000		
Toimintamenot		-10 000	-10 000	-85 000		
Toimintakate		-10 000	-10 000	-35 000		

KT62 liittymän kehittäminen: ympäristötaideteos. Vuoden 2023 toimintamenot eivät kilpailuaikataulun mukaisesti toteudu ko. vuoden aikana, joten vuodelle 2023 varattu määräraha on siirretty vuodelle 2024.

**Kk satama-alue**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot	-144 699	-40 000	-40 000	-100 000		
Toimintakate	-144 699	-40 000	-40 000	-100 000		

Satama-alueen kehittäminen (pyöräparkit, kukkatornit, penkit), Satamatien liikennejärjestelyt

**Palvelukeskus**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot	-1 135 385	-900 000	-900 000	-40 000		
Toimintakate	-1 135 385	-900 000	-900 000	-40 000	0	0

Vuosi 2024: Schneiderin talotekniikan uusiminen 40 000 e



**Wenno**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot				10 000		
Toimintamenot				-20 000		
Toimintakate				-10 000		

Ruumakannen valokatteen uusiminen, uusi navigointilaite

**Päiväkoti**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot				-15 000		
Toimintakate				-15 000		

Päiväkodin muutostyöt, akustiikan korjaukset, sisäseinäratkaisut

**Seniorikodit**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot	-27 849	-30 000	-30 000	-30 000		
Toimintakate	-27 849	-30 000	-30 000	-30 000	0	

**Pistohiekka**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	6 460			22 000		
Toimintamenot	-77 492	-30 000	-30 000	-51 000	-150 000	-100 000
Toimintakate	-71 032	-30 000	-30 000	-29 000	-150 000	-100 000

Vuosi 2024: sähköliittymiä mahdollisille uusille tonttivarauksille, frisbeegolf-kentän toteutus Leader-rahoitukselle ehdollisena seuraavasti: tulot 22 000 e, menot 31 000, netto -9000 e.

Vuosi 2025: Valaistus 30 000 e ja mustien vesien käsittely 120 000 e

Vuosi 2026: Pistohiekanraitin asfaltointi

**Haapaselkä**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot				-30 000		
Toimintakate				-30 000		

Lämmönvaihtimen uusiminen

**Ruokahuolto/Keittiön irtamisto**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	24 479					
Toimintamenot				-25 000		
Toimintakate	24 479			-25 000		

Keskuskeittiön ilmanjäähdytysjärjestelmän uusiminen 25000

**Asuntola**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot		0				
Toimintamenot	-26 375					
Toimintakate	-26 375					

**Viljakansaarentien perusparannus**

	9817 TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot				-400 000		
Toimintakate				-400 000		

Kunnan osuus tienparannushankkeen kustannuksiin

**Terveysasema**

	19819 TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot				-15 000		
Toimintakate				-15 000		

Vuosi 2024: Hammaslääkäritilojen muutostyöt 15 000 e

**Urheiluhalli**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot	-119 084			-35 000		
Toimintakate	-119 084			-35 000		

Uusi lämmönvaihdin

**Puumalan koulu**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot	-15 667			-30 000	-15 000	
Toimintakate	-15 667			-30 000	-15 000	

Vuosi 2024: Valvontakamerat, sisäinen verkko, ilmalämpöpumput

Vuosi 2025: Schneiderin talotekniikan uusiminen 15 000 e

**Liikuntapaikat**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot						
Toimintamenot	-269					
Toimintakate	-269					

**Energiasäästöratkaisut**

	TP 2022	TA 2023	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	18 870					
Toimintamenot	-30 750	-10 000	-10 000	-15 000		
Toimintakate	-11 880	-10 000	-10 000	-15 000		

Katulamppujen vaihto led-valoihin

**Melka -halli**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot		0				
Toimintamenot	-232 102					
Toimintakate	-232 102	0		0	0	

**Kivisalmen laituri**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot	35 470					
Toimintamenot	-47 674					
Toimintakate	-12 205	0		0	0	

**Lava-auto**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot						
Toimintamenot	-30 928					
Toimintakate	-30 928	0		0	0	

**Aluekeräyspisteiden jäteastiat**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot	0					
Toimintamenot	-15 200			-20 000		
Toimintakate	-15 200	0		-20 000	0	

**Kotiniemen venesatama**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot						
Toimintamenot	-6 906					
Toimintakate	-6 906	0		0	0	

**Veeranranta**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot						
Toimintamenot	-7 596	-50 000	-80 000			
Toimintakate	-7 596	-50 000	-80 000	0	0	

**Oikotien asunnot**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot						
Toimintamenot	-7 499					
Toimintakate	-7 499	0		0	0	

**Latukone**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot						
Toimintamenot		-90 000	-90 000			
Toimintakate		-90 000	-90 000	<b>0</b>	<b>0</b>	

**Pistohiekan laitur**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot		99 600	99 600	<b>120 000</b>	<b>0</b>	
Toimintamenot		-166 000	-166 000	<b>-200 000</b>	<b>0</b>	
Toimintakate		-66 400	-66 400	<b>-80 000</b>	<b>0</b>	

**Kunnantalo**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot						
Toimintamenot						-20 000
Toimintakate				<b>0</b>		-20 000

Vuosi 2026: Schneiderin talotekniikan uusiminen.

**Varavoimakoneen hankinta**

	<b>TP 2022</b>	<b>TA 2023</b>	<b>MUUTETTU TA 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TS 2025</b>	<b>TS 2026</b>
Toimintatulot				<b>0</b>	<b>0</b>	
Toimintamenot				<b>-40 000</b>	<b>0</b>	
Toimintakate				<b>-40 000</b>	<b>0</b>	

## POISTOSUUNNITELMA

Ryhmän nimi	Poistomenetelmä	Poistoperuste v/%
<b>Aineettomat hyödykkeet</b>		
<b>Aineettomat oikeudet</b>		
Atk-ohjelmat	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto	20 vuotta
<b>Aineelliset hyödykkeet</b>		
<b>Maa- ja vesialueet</b>		
Asuntotontti	Ei tehdä poistoja	0
Liike- ja teollisuustontit	Ei tehdä poistoja	0
Ulkoilu- ja puistoalueet	Ei tehdä poistoja	0
Metsät	Ei tehdä poistoja	0
Maa-alueet	Ei tehdä poistoja	0
Vesialueet	Ei tehdä poistoja	0
<b>Rakennukset</b>		
Puiset asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Kiviset asuinrakennukset	Tasapoisto	40 vuotta
Rivitalot	Tasapoisto	40 vuotta
Talous- ja ulkorakennukset	Tasapoisto	30-40 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30-50 vuotta
Liikerakennukset	Tasapoisto	30-40 vuotta
Teollisuus- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Museorakennukset	Ei tehdä poistoja	0
<b>Kiinteät rakenteet ja laitteet</b>		
Kadut ja puistot	Tasapoisto	15-20 vuotta
Tiet	Tasapoisto	40 vuotta

Torit	Tasapoisto	40 vuotta
Satamat, laiturit ja uimalat, sillat	Tasapoisto	10-30 vuotta
Satama	Tasapoisto	30 vuotta
Silta	Tasapoisto	40 vuotta
Uimala	Tasapoisto	20 vuotta
Urheilu- ja ulkoilurakenteet	Tasapoisto	20 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	15-30 vuotta
Puhelinverkko ja keskuskeskukset	Tasapoisto	15 vuotta
Sähköjohdot ja kiinteät sähkölaitteet	Tasapoisto	15 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	Tasapoisto	15 vuotta
Muut kiinteät koneet ja laitteet	Tasapoisto	10 vuotta
Kaukolämpöverkko	Tasapoisto	15 vuotta
Ulkovalaistuslaitteet	Tasapoisto	20 vuotta
Vedenjakeluverkosto	Tasapoisto	15 vuotta
Viemäriverkosto	Tasapoisto	15 vuotta
Yleiset alueet, sadevesiviemärinti	Tasapoisto	20 vuotta
<b>Koneet ja kalustot</b>		
Raskaat koneet ja kalusto	Tasapoisto	15 vuotta
Rautaiset alukset ja veneet	Tasapoisto	15-20 vuotta
Puiset alukset, muut uivat työkoneet	Tasapoisto	10 vuotta
Erikoisajoneuvot	Tasapoisto	15 vuotta
Paketti- ja kuorma-autot	Tasapoisto	10 vuotta
Muut ajoneuvot	Tasapoisto	10 vuotta
Kevyet koneet ja laitteet	Tasapoisto	5-8 vuotta
Atk-laitteet	Jäännösarvopoisto	30 %
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3-15 vuotta
Muut konttorilaitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muu irtain omaisuus	Tasapoisto	15 vuotta